

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Diplomová práce

Porovnání motivace a odborné přípravy
u jednotlivých forem zoorehabilitace
pomocí psů

Vypracovala: Klára Tlačbavová
Vedoucí práce: doc. MgA. Stanislav Suda, Ph.D.

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svojí diplomovou prací na téma Porovnání motivace a odborné přípravy u jednotlivých forem zoorehabilitace pomocí psů, vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....

podpis

Poděkování

Děkuji panu doc. MgA. Stanislavu Sudovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a odborné vedení při zpracování mé diplomové práce.

Anotace

Cílem mé diplomové práce „Porovnání motivace a odborné průpravy u jednotlivých forem zoorehabilitace pomocí psů“ je, pomocí literatury, názorů canisterapeutů a pozorování zjistit, jaká je motivace, odborná průprava a časová náročnost všech forem canisterapie.

První část se zaměřuje na průřez názorů z teoretické literatury se zaměřením na canisterapii. Popisuji zde rozdíly mezi jednotlivými formami canisterapie a zabývám se také etologií psů.

V druhé části, pomocí rozhovorů a pozorování, zjišťuji konkrétní poznatky z canisterapie a konkrétně se také zabývám použitím canisterapie na 1. stupni ZŠ.

V závěru své práce shrnuji své postřehy z pozorování, ze zpracovaných rozhovorů a také z vlastní zkušenosti. Také zde hodnotím použitelnost canisterapie na 1. stupni ZŠ.

Klíčová slova: zoorehabilitace; canisterapie; motivace; metoda AAA, AAE, AAT

Annotation

The aim of my thesis " Comparison of the Motivation and Professional Background of the Various Forms of Animal Assisted Activities" is to determine through literature, opinions of therapists and observation to determine what is the motivation, professional background and time demand to all forms of therapy.

The first part focuses on the cross-section of views of the theoretical literature focusing on animal assisted activities. Here I describe the differences between different forms of animal assisted activities and I also deal with ethology of dogs.

In the second part I find out through interviews and observations, I find actual evidence from animal assisted activities and I specifically discuss the use of animal assisted activities on the first grade of primary school.

At the end of the thesis I summarize insights from observations, processed interviews and also from my own experience and I evaluate usage of animal assisted activities on the first grade of primary school.

Key words: Animal Assisted Activities; Canistherapy; Motivation; Method of AAA, AAE, AAT

Obsah

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. ZOOREHABILITACE	11
1.1 Historický vývoj.....	11
1.2 Vymezení pojmu	13
1.2.1 Typ zoorehabilitace dle zvířecího druhu.....	14
1.2.2 Typ zoorehabilitace dle metody	15
1.2.3 Typ zoorehabilitace dle forem	18
1.3 Zastřešující organizace v zooterapii.....	20
International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO).....	20
Delta Society	20
Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (AOVZ).....	20
Canisterapeutická asociace (CTA).....	21
European Society for Animal Assisted Therapy (ESAAT)	21
Česká hiporehabilitační společnost (ČHS).....	21
2. PES.....	22
2.1 Původ	22
2.2 Domestikace.....	23
2.3 Sociální chování.....	24
2.4 Interakce s člověkem.....	25

2.5 Dítě a pes.....	26
3. CANISTERAPIE	27
3.1 Plemena vhodná ke canisterapii.....	27
3.2 Výběr psa pro canisterapii.....	28
3.3 Canisterapeutický tým.....	29
3.4 Příprava psa na canisterapii.....	30
3.5 Canisterapeutické zkoušky.....	30
Vstupní předpoklady	31
Cíle zkoušek.....	31
3.6 Metodika canisterapie	32
Před začátkem vykonávání canisterapie.....	32
Praktické vykonávání canisterapie.....	33
Po skončení canisterapie	34
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
4. Výzkum.....	36
4.1 Cíle diplomové práce	36
4.2 Použité metody.....	36
4.3 Realizace výzkumu	37
4.4 Rozhovory.....	38
4.4.1 Rozhovor se Šárkou	38
4.4.2 Rozhovor s Martinou	42
4.4.3 Rozhovor s Terezou	45

4.4.4 Rozhovor se Zuzanou.....	48
4.4.5 Rozhovor s Lucíí.....	51
4.5 Pozorování	54
4.6 Shrnutí.....	59
ZÁVĚR	61
ZDROJE.....	62
PŘÍLOHY	64

ÚVOD

Téma mé diplomové práce „Porovnání motivace a odborné přípravy u jednotlivých forem zoorehabilitace pomocí psů“ jsem si zvolila proto, že práce se psy je mým velkým koníčkem a propojení s dětmi mne velmi zaujalo a přimělo mne to k hlubšímu prostudování této problematiky.

V první části mé diplomové práce se zaměřím na samotné vymezení pojmu a historii zoorehabilitace. Dále se budu zabývat vymezením jednotlivých forem canisterapie, vymezení pojmu motivace a také zmíním etologii psa a přípravu psa na tuto činnost. Také se chci zabývat samotnou metodikou canisterapie a spojení dítě a psa.

Další část bude obsahovat vlastní výzkumnou práci. Zde budu zjišťovat představy, motivaci, časovou náročnost a jiné záležitosti, které se týkají samotné canisterapie. Dotazovat se budu přímo praktikujících canisterapeutů. Také provedu pozorování, které mi pomůže v dotvoření celkového obrazu a zodpoví mi další otázky týkající se spojení canisterapie a dětí. Výzkum provedu pomocí polostrukturovaných rozhovorů a již zmíněného pozorování.

V poslední části se pokusím na základě literatury, vyhodnocení rozhovorů a na základě vlastní zkušenosti popsat vlastní představu použití canisterapie na 1. stupni ZŠ a také se budu snažit zodpovědět otázky týkající se motivace a časové náročnosti lidí, kteří canisterapii provádějí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

„Žádný psychiatr na světě ti neposkytne takovou úlevu jako štěně, které ti olízne tvář.“

(Bernard Williams)

1. ZOOREHABILITACE

1.1 Historický vývoj

K různým druhům pomoci se zvířata používala již od dob jejich domestikace. Mezi první domestikovaná zvířata patří pes (nebo spíše vlk) a koza. Od prehistorie plnil pes v životě člověka různé funkce. Kromě toho, že byl výborný pomocník (měl funkci hlídací, pasterveckou, loveckou atd.) plnil i funkci společenskou.

Podle dochovaných archeologických nálezů byli ve starověkých civilizacích pes a kočka velmi uctívání. Egypťané si psů vážili natolik, že založili město Kynopolis – Město psů, kde byli psi chráněni a uctíváni. Ve všech egyptských městech platilo, že pokud zemřel v domě pes, tak si jeho majitelé na znamení smutku oholili hlavu a drželi půst. Tělo tohoto psa nabalžamovali a pohřbili na pohřebišti pro psy (Galajdová, 1999, s. 14). Ve starém Orientu byla dokonce speciálně vyšlechtěná plemena psů, která byla využívána ke společenským účelům. (Velemínský, 2007, s. 27). V podstatě ve všech národech byl pes velmi oblíbený, jen některá náboženství (například islám) označují psa za nečistého. (Nerandžič, 2006, s. 31). Důkazem oblíbenosti psa je i nález 12 tisíc let starého hrobu na území Izraele, kde byla kostra člověka, který měl paže obtočené okolo krku psa a ruku měl položenou na jeho rameni (Galajdová, 1999, s. 13).

Ve středověku se situace okolo zvířat mění. Se stále větším vlivem katolické církve začínal být vztah ke zvířeti považován za jasnou známku pohanství, a proto byla všechna zvířata prohlášena za tvory bez duše a byla připojena k dalším kacířům (čarodějkám, vražedníkům atd.), kteří nebudou přijati do ráje, proto není potřeba jim věnovat zvláštní pozornost. Poddaní mohli zvířata chovat pouze jako užitková, ale bohatí měli výjimku a měli psy ušlechtilé – pro lov i společenské účely (Galajdová, 1999, s. 19).

V novověku se náhled na domácí zvířata mění. Začínají šlechtit nová plemena a člověk tento proces chápe jako vyvrání nad přírodou a staví se do role „stvořitele“. Spousta nových plemen se objevila na dvoře královny Viktorie, která měla, jak známo, psy velmi ráda. Vozila si je i z různých cest (Galajdová, 1999, s. 22).

Historicky dochované záznamy, které se týkají terapeutického nasazování zvířat v léčebných zařízeních, máme například z 8. – 9. století z Belgie, kde používali zoorehabilitaci jako doplňkovou terapii u zdravotně postižených pacientů. V klášteře v anglickém Yorku zase v 18. století mniši doporučovali nemocnému, že ho na těle i na duchu vyléčí jedině modlitba a zvíře. V 19. století začalo v německém Bethelu fungovat centrum pro pacienty s epilepsií, které ke své práci využívalo psy, kočky, ovce, kozy a později i ptáky a koně. Toto centrum funguje v modernější podobě dodnes. Roku 1942 bylo v USA využito léčení pomocí psů při rehabilitaci válečných veteránů.

Největší průlom znamenal v Americe rok 1969, kdy psychiatr B. M. Levinson poukázal, díky svým canisterapeutickým úspěchům, na možnost použití zvířat k léčebným účelům. Roku 1982, stanovil Levinson zásady nové vědní disciplíny – „pet-facilitated therapy“ (zvířaty podporovaná terapie). Deset let poté vzniká mezinárodní asociace IAHAIO (International Association of Human-Animal Interaction Organisations), která se zabývá oblastí výzkumu i praktickou aplikací aktivit se zvířaty. Tato asociace pořádá každé tři roky celosvětovou konferenci. Česká republika je členem od roku 1995 (Velemínský, 2007, s. 28–29).

1.2 Vymezení pojmu

Zoorehabilitace je obecný název, který označuje využití zvířete pro rehabilitaci a pro metody, které podporují psychosociální zdraví. Je založena na vzájemném působení člověka a zvířete (Velemínský, 2007, s. 31).

Definice termínu zoorehabilitace nebo také zooterapie je poměrně složitá. Jedním z důvodů je nejednotnost českého pojmenování této metody, na kterou poukazuje Nerandžič, který pro tento druh rehabilitace používá název animoterapie. Dle něj používá anglosaská literatura označení „lечение domácimi miláčky“, (Nerandžič, 2006, s. 15), což vystihuje podstatu pojmu, který zahrnuje pozitivní až léčebné působení zvířete na člověka. Vždy ale musíme mít na paměti, že ať už nám jde o zlepšení paměti, motoriky, komunikace nebo zmírnění stresu, je zde zvíře v roli prostředníka (tzv. koterapeuta) a na druhé straně vždy musí být člověk – zooterapeut, (Freeman, 2007, s. 30).

Pokud srovnáme dvě nejrozšířenější formy zoorehabilitace, což je canisterapie a hipoterapie, tak zjistíme následující odlišnost. Zatímco hipoterapie pomáhá u pacientů s dětskou mozkovou obrnou, roztroušenou sklerózou, různými ortopedickými vadami, k nácviку chůze, prostorové orientace a správného držení těla pomocí stimulace svalů pohybem koně a psychosociální složka je druhotná, canisterapie klade důraz hlavně na problémy psychologické, citové a sociální a působení na fyzické zdraví člověka je naopak druhotné u ní (Galajdová, 1999, s. 22).

Odendaal tvrdí, že společnost zvířete, mnohdy poskytuje podporu a usnadňuje vytváření sociálních kontaktů i lidem, kteří psychickými nebo jinými problémy zjevně netrpí, (Eisertová, Švestková, 2011, s. 43). Vzhledem k rozsahu tohoto tématu, definujeme zooterapii podle základních kritérií, mezi které patří – typ zoorehabilitace dle zvířecího druhu, typ zoorehabilitace dle metody a formy (Freeman, 2007, s. 32).

1.2.1 Typ zoorehabilitace dle zvířecího druhu

K zoorehabilitaci můžeme využít různé druhy zvířat a každý druh má svůj specifický název.

Asi nejznámější je **canisterapie**, při níž se k rehabilitaci využívá pes. Canisterapie se dá chápat jako podpůrná metoda, která by měla klienta aktivizovat a která využívá pozitivního efektu interakce mezi člověkem a psem, což ovlivňuje klientovu fyzickou, psychickou a sociální složku (Stančíková, Šabatová, 2012, s. 6).

Dalším typem je **felinoterapie**, která ke své práci využívá kočky a jejich pozitivní působení na člověka (Velemínský, 2007, s. 32).

Využívání koní k terapii se nazývá **hiporehabilitace** a má dvě různé koncepce. V první, která se prosazuje v Anglii, Francii, Kanadě a USA jde hlavně o jezdecký sport pro handicapované a v druhé, která má svůj původ ve střední Evropě (Švýcarsko, Německo, Rakousko a Česko) se staví do popředí léčba pomocí hipoterapie (Nerandžič, 2006, s. 84).

Méně známé jsou pak další typy terapií jako je **delfinoterapie** (využití delfínů), lamaterapie (využití lam), insektoterapie (využití hmyzu) a ornitoterapie (využití ptactva).

K zoorehabilitaci se používají i další zvířecí druhy, ale pro ty už nemáme přesné označení. Do této kategorie můžeme zařadit malá domácí zvířata (akvarijní rybičky, plazi, drobní savci aj.), hospodářská zvířata (kozy, ovce aj.) a dále například exotická zvířata v zoo (Velemínský, 2007, s. 32).

1.2.2 Typ zoorehabilitace dle metody

AAA (Animal Assisted Activities)

Tato metoda zahrnuje aktivity, které klient, za pomoci terapeuta, provádí kvůli zlepšení kvality života v oblasti zájmové, sportovní a rekreační (Nerandžič, 2006, s. 25). Je zaměřena na motivaci, výchovu a odpočinek (Galajdová, 1999, s. 28). Nejčastějšími místem pro použití metody AAA jsou domovy pro seniory, dětské domovy, speciální školy, centra denních služeb a domovy pro osoby se zdravotním postižením. Méně často je tato forma terapie využívána v psychiatrických léčebnách a na LDN odděleních. Typickými technikami jsou hlazení zvířete, hry, péče o zvíře, procvičování paměti aj. Tyto aktivity provádí proškolený zoorehabilitační terapeut pod dohledem vedení zařízení nebo určené zodpovědné osoby (Velemínský, 2007, s. 33). Metoda AAA se dále dělí na pasivní a interaktivní typ.

U pasivní formy AAA je funkce zvířat neaktivní v tom smyslu, že se o ně klient nestará, ale přesto tato spolupráce určitý pozitivní efekt přináší. Může jít například jen o akvárium, které je umístěné v čekárně u lékaře. Ryby a voda odvádějí pozornost pacientů od následného vyšetření a zpříjemňují prostředí. Například i venkovní krmítko pro ptáky může mít motivační a uklidňující efekt (Galajdová, 1999, s. 30).

U interaktivního typu jde buď o rezidentní, nebo návštěvní formu (o těchto formách se zmiňuji v kapitole 1.2.3). Tento typ, který začleňuje jednotlivce do práce se zvířaty, je často motivačním prvkem, díky kterému přichází lidé do kontaktu s druhými, zvyšuje se jejich fyzická aktivita a učí se různým praktickým dovednostem. K návštěvní formě využíváme nejčastěji psy, ale u rezidentní jsou vhodnější například kočky, králíci a jiní malí savci, kteří nejsou tolik nároční na pohyb, výcvik a fixaci na jednoho majitele (Galajdová, 1999, s. 31).

AAT (Animal Assisted Therapy)

Tuto metodu mohou provádět pouze odborně vzdělaní terapeuté pracující v profesi, na kterou mají kvalifikaci (zdravotní, sociální nebo pedagogické), kteří k rehabilitacím používají otestované zvíře. Tito specialisté musí mít samozřejmě znalosti o zvířatech, se kterými pracují. Musí znát jejich způsob chování, fyziologii i psychologii (Nerandžič, 2006, s. 25).

Léčebné programy AAT jsou cíleně zaměřeny na zlepšení psychického nebo fyzického stavu klienta (pacienta). Hlavním cílem této terapie je podpora procesu léčby a rehabilitace (Velemínský, 2007, s. 33). Hlavní rozdíl mezi programem AAA a AAT je ten, že druhý jmenovaný můžeme objektivně zhodnotit a změřit. Terapeuté v obou programech musí samozřejmě pracovat v souladu s etickým kodexem a se zákony (Nerandžič, 2006, s. 25). Cílem AAT může být utlumení nežádoucího chování, což může být například léčení fobií a nebo naopak posílení žádoucího chování, například nácvik chůze (Galajdová, 1999, s. 28).

Nejčastější klientelou jsou lidé s tělesným, mentálním nebo kombinovaným postižením, lidé krátkodobě i dlouhodobě nemocní a další osoby, které potřebují podpurnou léčbu z nejrůznějších důvodů. Typickými technikami jsou polohování, cílené zlepšování komunikace, kognitivních funkcí, paměti, dále také hry pro rozvoj motoriky, péče o zvíře atd. (Velemínský, 2007, s. 34).

AAE (Animal Assisted Education)

Cíle této metody stanovuje pedagogický personál společně se zooterapeutem. Může se jednat buď o skupinu studentů (přednášky, besedy, zájmové kroužky) nebo o klienty se specifickými poruchami učení, výchovnými problémy nebo jinými specifickými potřebami. Hlavní cíl této metody je zvýšení motivace k učení a osobnímu rozvoji. Plán se sestavuje buď skupinově, nebo individuálně dle typu činnosti, měl by však být integrován do existujících školních osnov nebo individuálního výukového plánu.

Mezi typické techniky patří předávání informací názornou ukázkou a zábavnou formou, péče o zvíře, použití zvířete jako prostředníka pro výuku, hry pro rozvoj komunikace, motivace atd. (Velemínský, 2007, s. 34). U této formy také využíváme zvíře pro udržení pozornosti, zklidnění a uvolnění například před nácvičkou psaní (Stančíková, Šabatová, 2012, s. 10).

AACR (Animal Assisted Crisis Response)

Tato metoda je využívána převážně při krizových situacích (přírodní katastrofa, teroristický útok, kriminální čin aj.). Cílem je podpora procesu stabilizace situace. Je nutné, aby měl zooterapeut kromě průpravy pro vykonávání běžné zoterapie i zkušenosti se širokou škálou klientů, výbornou znalost psychologie a byl plně proškolen v rámci integrovaného záchranného systému. Díky velké náročnosti této práce musí být i zvíře velmi odolné vůči stresu. Mezi typické metody patří empatie, motivace ke komunikaci, hry a jiné psychologické metody (Velemínský, 2007, s. 35).

1.2.3 Typ zoorehabilitace dle forem

Zooterapeutické návštěvy

Tato forma práce zooterapeuta patří mezi ty nejrozšířenější. Jedná se o pravidelné návštěvy klienta v zařízení nebo v domácnosti, pokud si to klient přeje. Samozřejmě se terapeut s klientem může setkávat i v jiných neutrálních prostorách.

Jednorázové aktivity

Tato forma může být určena jak pro širokou veřejnost, tak pro uzavřený okruh klientů (např. zdravotně postižené osoby). Jedná se o veřejné ukázky, prezentace, přednášky a setkání. Plán takové aktivity se může měnit podle obsazení publika.

Pobytový program

Tato forma se provádí zejména na táborech, ekofarmách, na statcích, ve výcvikových střediscích apod. Často se terapie účastní více druhů zvířat. Jedná se buď o jednorázový, nebo pravidelný pobyt klientů.

Rezidentní program

Touto formou se rozumí trvalé převzetí zvířete klientem, který si přeje provozovat zooterapeutickou činnost. Chovatel, cvičitel nebo organizace, která zvíře předává, určuje specifické podmínky, za kterých je zvíře předáno a zajišťují výcvik klienta, který bude zooterapii provádět a o zvíře se starat.

Ambulantní program

U této formy klient pravidelně dochází do místa, kde se zooterapie provádí (např. ordinace lékaře, školní psycholog). V těchto prostorách lze zvíře použít k odbourání stresu a strachu z lékařských procedur. Jedná se v podstatě o specifickou možnost návštěvního programu.

Zooterapie s asistenčním zvířetem

Tato forma pracuje s asistenčním zvířetem (nejčastěji psem), které je předáno zdravotně postiženému klientovi. Toto zvíře má pro klienta primárně jinou funkci, ale zooterapii může používat jako doplněk (Velemínský, 2007, s. 36).

1.3 Zastřešující organizace v zooterapii

International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO)

Mezinárodní organizace sdružující společnosti zabývající se výzkumem vztahů mezi člověkem a zvířaty sdružuje jednotlivé národní organizace, které pracují v oblasti výzkumu a koordinuje jejich aktivity, usnadňuje výměnu nejnovějších poznatků a zkušeností mezi nimi, zpracovává mezinárodní standardy a zvyšuje informovanost laické i odborné veřejnosti o této problematice. Tato organizace pořádá každé tři roky mezinárodní konferenci o interakcích mezi lidmi a zvířaty (Tichá, 2007, s. 44).

Delta Society

Tato mezinárodní nadace pro ochranu přírody a vztahů mezi zvířaty a lidmi byla založena roku 1970 v USA. Mezi její hlavní zaměření patří terapie pomocí zvířat. Tato nadace má v oblasti zooterapie nejdelší zkušenosti a také investuje do sestavení metodiky, praktických standardů a systému výuky terapie tohoto typu (Tichá, 2007, s. 44).

Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (AOVZ)

Tato asociace byla založena roku 1995 v Praze. Tato asociace si klade za cíl podporovat odpovědný přístup k chovu malých zvířat v rodinách a různých zařízeních a vzdělávat v této oblasti širokou veřejnost. Asociace AOVZ je členem organizace IAHAIO (Tichá, 2007, s. 45).

Canisterapeutická asociace (CTA)

Tato asociace byla založena roku 2003 a je zastřešující organizací pro organizace zabývající se zooterapií (kromě hiporehabilitace) v ČR. Má za úkol metodicky vést, sjednocovat a prosazovat cíle těchto organizací a vytvářet a doporučovat základní pravidla pro práci v canisterapii. Působí také v oblasti propagace a pracuje na vytvoření minima pro praktikování canisterapie. CTA je jednou ze zakládajících organizací ESAAT (Tichá, 2007, s. 45).

European Society for Animal Assisted Therapy (ESAAT)

Tato evropská asociace vznikla v roce 2004 v Rakousku, s cílem zastřešit jednotlivé evropské národní organizace zabývající se zvířaty podporovanou terapií. Jedním z cílů této asociace je vytvoření nové profese v oblasti zooterapie, která bude mezinárodně uznávána. Dalším cílem je vytvoření a garantování společných standardů, hlavně v oblasti přípravy, atestací a udělování certifikátů terapeutickým týmům (Tichá, 2007, s. 46).

Česká hiporehabilitační společnost (ČHS)

Tato společnost vznikla v roce 1991 a zastřešuje oblast hiporehabilitace. Její cílem je zajištění odbornosti pracovišť, kde se hiporehabilitace provádí a také poskytování informací a zprostředkování kontaktu mezi jednotlivci a organizacemi, vzdělávání odborných pracovníků nebo vydávání odborné literatury (Tichá, 2007, s. 46).

2. PES

2.1 Původ

Dle Taylora (1992) se před asi šedesáti miliony let pralesy prodíral malý savec, který byl podobný asi lasičce nebo tchoři. Byl nazván Miacis a je to předek skupiny zvířat, které označujeme jako psovité šelmy. Byl to ploskochodec, čímž se odlišoval od současných psů, kteří našlapují na prsty. Podle chrupu usuzujeme, že se jednalo o masožravce s malým mozkem. Asi před třiceti pěti milióny let se z tohoto savce vyvinuly pratytypy šelem, které byly příbuzné psovitým šelmám. Bylo jich okolo čtyřiceti typů. Některá zvířata už začínala vypadat jako pes, např. *Cynodictis*, který připomínal dnešního velškorgiho.

Pes se, v takové podobě v jaké ho známe dnes, zřejmě objevil před více než 14 tisíci lety na euroasijské půdě. Původně se myslelo, že se vyvinul ze zvířete podobné šakalu, ale dnes vědci dochází k názoru, že se jednalo o vlka. Konkrétně o vlka indického, což byla menší forma tohoto druhu z Indie, kde se stále vyskytuje. Mohl to být také vlk mongolský nebo vlk stepní. Není jisté, kdo z výše jmenovaných je skutečným předkem psa domácího, ale jisté je, že s žádným jiným druhem není geneticky spřízněný (Taylor, 1992, s. 8).

Podle fosilních nálezů z doby bronzové můžeme rozeznat první typy psů, mezi které patří mastifové, chrti, vlkům podobní psi, ohaři a pastevečtí psi. Z této základní pětice vznikly, výběrovým chovem a přirozenými genetickými mutacemi, stovky dalších plemen.

2.2 Domestikace

Psi byli natolik inteligentní, všestranně přizpůsobiví a schopní sociálně spolupracovat, že se rychle rozšířili po celém světě. Existují různé pohledy na to, jak domestikace psa domácího probíhala. Buď mohli být domestikováni nezávisle na sobě na různých místech světa, nebo pocházejí všichni z jedné jediné východoasijské populace. Důvodů, proč byl pes domestikován, by mohlo být několik, ale mezi nejčastěji uváděnými patří spolupráce při lovu. Podle provedených experimentů je úspěšnost lovce se psem o 56% větší než bez psa. Další důvod domestikování může být ten, že člověk lovil psy kvůli obživě a vrhy štěňat si nosil domů, aby si je vykrmil (Velemínský, 2007, s. 54).

„Ze všech zvířat žijících s člověkem mají psi nejlepší schopnost porozumět lidským sociálním signálům a dokonce dosahují lepších výsledků v některých úlohách vyžadujících pochopení komunikačních signálů než lidoopi“ (Řičánková, 2007, s. 54). Díky dlouhotrvajícímu procesu domestikace mají psi specifické chování, které připomíná spíše štěňata vlků než dospělé jedince. Vytratily se například prvky agresivity a více se rozšířilo užívání jiných signálů, jako je například štěkání. Psi také dokáží navázat vizuální kontakt a věnovat lidem pozornost a toho není vlk schopen. Toto chování je přímým důsledkem domestikace.

K tomuto tématu také vznikl experiment s domestikováním lišky obecné, v rámci kterého se pomocí selekce vyřadili zvířata vykazující určitou agresi nebo strach vůči lidem a vybraly se naopak krotké lišky, které byly zařazeny do chovu. Výsledkem byly lišky, které měly v podstatě stejnou schopnost reagovat na lidské podněty jako psi (Řičánková, 2007, s. 54).

2.3 Sociální chování

Velkou roli v životě psa hrají čichové a zrakové signály. Značkují si své teritorium močí a poté hrabou nohama, aby zanechali pachovou stopu z potních žláz, které jsou umístěny na tlapkách (Taylor, 1992, s. 14).

Pokud žijí psi ve volné přírodě, tak si vytváří stabilní skupiny, které mají svou dominační hierarchii a ta platí zvláště pro psy a zvláště pro feny. Obecně mají psi dominantnější postavení než feny, ale během roku se může toto uspořádání měnit. Na tuto změnu má vliv například kojení feny, která je během něj velmi agresivní a samci se jí obvykle podřídí. Nejnižší postavení ve smečce mají štěňata. I uvnitř smečky dochází ke konfliktům, které ale probíhají spíše v přátelském duchu. Naopak při setkání s cizími zvířaty jsou konflikty vážnější. Pokud ale pes žije s člověkem, jedná se o úplně jinou situaci. Při setkání s cizími psi, bývá většinou velmi málo agresivní. Po prvotním kontaktu probíhá intenzivní očichávání, které je u jiných psovitých šelem typické pro podřízené jedince (Řičánková, 2007, s. 55).

Většina konfliktů mezi psy je vyřešena vrčením, ceněním zubů a jinými „výhružkami“. Velmi zřídka dojde i k otevřenému souboji. Mezi používané náznaky dominance patří vztyčený ocas a uši, zježená srst na zádech a vyceněné zuby. Naopak submisivní postavení psa se projevuje lehnutím na záda a stažením ocasu mezi zadní nohy, nebo v mírnější variantě pouze přikrčením, stažením ocasu mezi nohy a sklopením uší (Taylor, 1992, s. 14).

Při konfrontaci s člověkem projevuje pes svou podřízenost vrtěním ocasu, snahou o olíznutí obličeje, podáváním tlapy a jinými signály, kterými vyjadřuje svou ochotu ke kontaktu. Všechny signály však musíme interpretovat v kontextu dalších, které nám dohromady ukáží smysl pozorovaného chování (Řičánková, 2007, s. 56).

2.4 Interakce s člověkem

Mnoho lidí pociťuje potřebu po soužití se zvířaty. Takové soužití podle Odendaala ukazuje, že i osoby, které nepotřebují úlevu od psychických nebo jiných problémů, získají těžko definovatelnou psychickou podporu z trvalé společnosti zvířete. Toto soužití bývá natolik intimní, že zvíře sdílí s majitelem domov (Odendaal, 2007, s. 47).

Pokud se zaměříme na vizuální komunikaci psa a člověka, tak zjistíme, že psi jsou velmi vnímavý na rozpoznání směřování lidského pohledu. Vlci si upřeným pohledem ujasňují hierarchii ve smečce, ale pes se svým pánem toto vyjasnění nemá, proto může upřený pohled ze strany člověka vyvolat agresivní jednání. Vizuální komunikace mezi těmito dvěma tedy slouží nejen k vyjádření dominance, ale i například k zaměření pozornosti psa k určitému objektu (Řičánková, 2007, s. 57).

Z vlastní zkušenosti také vím, že nemalou roli v interakci psa a člověka hraje hlasová komunikace. Pes umí z hlasu vycítit jakékoli emoce a dokáže jim podřídít své jednání. I když se ve vypjaté situaci snažíme chovat, tvářit i mluvit klidně, tak pes přesto jasně pozná, že něco není v pořádku.

Velká část soužití psa s člověkem by měla být věnována hram. Bylo zjištěno, že pes bere hru s člověkem jinak než hru s ostatními psy. Majitelé byli varováni, že pokud nechají svého psa vyhrát při přetahování, tak se stane dominantním ve vztahu k člověku, ale tento jev je typický spíše pro hru s příslušníky stejného druhu. Proto tato hra nepřináší sama o sobě riziko dominance a agresivity u psů, to zapříčiňují jiné chyby, kterých se lidé na psech dopouští (Řičánková, 2007, s. 58).

Velmi úzký vztah mezi psovodem a psem je důležitým předpokladem pro vznik canisterapeutického týmu. Psovod musí svého psa velmi dobře znát a důvěřovat mu a toto by mělo platit i naopak (Tichá, 2007, s. 61).

2.5 Dítě a pes

Přátelství dítěte a psa má velký význam. Nesporná je podpora citového i rozumového vývoje dítěte a také rozvoj sebevědomí, pocitu samostatnosti a zodpovědnosti. Také velmi záleží, v jakém věku je pes do rodiny pořízen. Pokud se rodiče nechají „přemluvit“ a opatří psa v nesprávné vývojové fázi dítěte, nebo pokud pro něj nemají odpovídající podmínky, může dojít ke konfliktním situacím v rodině a v nejhorším případě i k poškození zvířete (Galajdová, 1999, s. 33).

Dle vývojové psychologie je do tří let věku dítěte pes jen jakási „živá hračka“. Dává jí přednost před neživými hračkami, protože se pohybuje, reaguje a má teplé a chlupaté tělo (Galajdová, 1999, s. 33).

Toto vnímání přetrvává až do věku mladších školáků, ale díky zpětné vazbě a reakcím má pes již určitou výchovnou funkci. Také si už umí se psem daleko lépe hrát, ale na jejich vzájemný kontakt je ještě potřeba dohlížet, aby se nic nestalo ani jedné straně (Galajdová, 1999, s. 33–34).

Okolo osmého až devátého roku získává pes v rodině nezastupitelný význam, protože pomáhá rozvíjet pečovatelské postoje a odpovědnost dítěte (Galajdová, 1999, s. 34).

Od dvanácti let výše se pes stává vychovatelem tím, že na sebe nechává dítě výchovně působit. Děti mohou, v tomto a pozdějším věku, provádět se psem některou z aktivit, jako je například agility (překážkový běh), Junior Handling (výstavní předvádění psa), tanec se psem nebo sportovní kynologie. Stoupne tím jejich prestiž u kamarádů, kterým ukáží, co všechno jejich pes umí, a také jim to poskytne zajímavou náplň volného času (Galajdová, 1999, s. 34).

Pro psa je dítě především člen smečky, který je spíše na úrovni jeho sourozence, proto pes dítě spíše neposlouchá, ale velmi rád si s ním hraje (Galajdová, 1999, s. 38).

3. CANISTERAPIE

Canisterapie je jedna z forem zooterapie a je to souhrnný název pro terapie a aktivity, které jsou prováděny za přítomnosti psa (Eisertová, Švestková, 2011, s. 43). Tento termín vznikl v roce 1993 a jeho autorkou je Jiřina Lacinová, která byla, zároveň se sdružením Filia, světovým pracovníkem v tomto oboru (Eisertová, 2007, s. 60). Název canisterapie je tedy zažitý jako označení způsobu terapie, která využívá pozitivní působení psa na zdraví člověka. Pojem zdraví je zde myšlen jako stav psychické, fyzické a sociální pohody (Galajdová, 1999, s. 24). Canisterapie je prováděna buď skupinovou, nebo individuální formou. Přispívá k rozvoji jemné a hrubé motoriky, napomáhá k verbální a neverbální komunikaci, také k lepší orientaci v prostoru, zvyšuje motivaci k podílení se na vlastním léčebném procesu a zlepšuje interakci klienta s rodiči, ošetřujícím personálem, učitelem a jinými lidmi v jeho okolí. Pes je v tomto léčebném procesu pouze v roli koterapeuta, je tedy brán jako prostředník a člověk jako terapeut (Eisertová, 2007, s. 60).

3.1 Plemena vhodná ke canisterapii

Toto téma je velmi diskutabilní. Každopádně souhlasím s Eisertovou (2007) v tom, že na canisterapii není vhodný jakýkoliv pes. Nejenže musíme vycházet z jeho vrozených povahových vlastností a standardu plemena, ale také z výchovy a socializace. Přístup a výchova majitele je v tomto směru skutečně zásadní. Může velmi ovlivnit vlastnosti i schopnosti svého psa, ať už kladně či záporně.

Rozmanitost canisterapeutických psů je každopádně přínosem, v závislosti na potřebách a sympatiích klientů. Mezi nejdůležitější aspekty patří úspěšné absolvování canisterapeutických zkoušek a již zmiňovaná výchova, socializace, ale také dostatečná příprava na zkoušky. Obecně více používaná jsou plemena, která byla šlechtěná ke spolupráci s člověkem a jsou sensitivní, jako jsou pracovní a pastevečtí psi (např. kolie) nebo lovečtí a sportovní psi (např. retrívři, španělé). Odborníci se tedy shodnou na tom, že nelze jednoznačně rozhodnout o větší vhodnosti jednoho či druhého plemena (Eisertová, 2007, s. 65).

3.2 Výběr psa pro canisterapii

Velký význam na kvalitu canisterapeutického psa má už jeho raný vývoj. Již samotný stres feny v době březosti může mít podstatný vliv na citovost a reaktivitu jejích potomků v pozdějším životě. Od narození by štěně mělo být vystavováno množství podnětů a zvykat si na nejrůznější situace, aby z něj mohl vyrůst sebevědomý pes, který bude zároveň odolný proti stresu a bude také citově stabilní. Od 3 do 12 týdnů probíhá primární socializační fáze vývoje štěněte. V této fázi si pes tvoří vazby na tvory a prostředí, které ho obklopuje (Galajdová, 1999, s. 143–144).

Okolo 7. týdne se začíná objevovat strach a úlekové reakce. Pokud má štěně ve všech obdobích, kterými prochází dostatek nových podnětů, není přehnaně citlivé. Osobnost a dispozice dospělého psa jsou tedy výsledkem spolupůsobení vrozených předpokladů a vlivu prostředí (Galajdová, 1999, s. 143–144).

Jak jsem již zmiňovala, není nejdůležitější, jaké plemeno chceme ke canisterapii používat, ale spíše záleží na konkrétním jedinci. Výběr psa pro tento druh zooterapie můžeme rozdělit do dvou skupin.

Do první skupiny můžeme zařadit psovoda, který si pořídil psa z jiných důvodů a ke canisterapii se dostal až později. Tento majitel psa nejspíše kontaktuje některou z organizací zabývajících se touto terapií a absolvuje testování, při kterém se bude zjišťovat, zda je pes k vykonávání canisterapie vhodný a má takové povahové vlastnosti, které mu dovolí se této činnosti věnovat (Eisertová, 2007, s. 66).

Do druhé kategorie patří lidé, kteří si psa pořizují ve chvíli, kdy už vědí, že se chtějí canisterapii věnovat. Lidé z této kategorie už o tomto druhu činnosti většinou něco vědí a znají její pravidla a postupy provozování. Tato skupina již cíleně vyhledává psa, u kterého se dají vhodné povahové vlastnosti očekávat, nebo volí plemeno, jehož zástupce zná jako úspěšného canisterapeutického psa (Eisertová, 2007, s. 66).

Pokud se zaměříme na druhou skupinu, myslím, že je důležité si říct něco o výběru psa přímo na canisterapii. Tento výběr by měl být cílený a správný a neměla by to být náhoda. Prvotní je volba vhodného chovatele. Pokud si vybíráme psa s průkazem původu, máme zde určitou garanci, že rodiče našeho štěněte splnili povinná minima pro chovnost (specifická pro každé plemeno), jako je například vyšetření na dysplazii kyčelního kloubu, a také nám to, alespoň z části, dává jistotu povahových vlastností psa. Samozřejmě nejlepší variantou je, pokud známe minimálně jednoho z rodičů. Když si, ale vybíráme psa bez průkazu původu, nebo křížence, tak se musíme spolehnout pouze na vzhled, povahu a zdraví tohoto konkrétního štěněte.

3.3 Canisterapeutický tým

Jako canisterapeutický tým je brán pes a jeho psovod. Mezi těmito dvěma musí vzniknout velmi úzký vztah a musí být schopni spolupracovat. Psovod musí svého psa velmi dobře znát a důvěřovat mu a pes se na něj naopak musí za každé situace orientovat (Tichá, 2007, s. 61).

Pes musí být samozřejmě speciálně připraven a psovod proškolen. Poté musí tým složit zkoušky. Je nutné, aby byl psovod se svým psem připraven na orientaci v náročných situacích. Je také nezbytné, aby byl psovod seznámen s principy, cíly, náplní a metodikou canisterapie. Velmi důležitá je i motivace psovoda a jeho dovednosti při práci se zvířaty a lidmi. Každý, kdo se rozhodne canisterapii provádět musí znát svá práva a povinnosti. Pokud se zaměříme na psa, tak kromě různých povahových vlastností, jako je například absence agresivity a bázlivosti, musí mít pes z canisterapeutické aktivity především radost a to by měl být ten nejdůležitější předpoklad pro správně fungující tým (Tichá, 2007, s. 61).

3.4 Příprava psa na canisterapii

Prioritním předpokladem pro přípravu psa na canisterapii je, kromě povahových vlastností, i základní poslušnost a ovladatelnost psa. Myslím, že tento předpoklad je skutečně klíčový pro další práci canisterapeutického týmu. Výchova, výcvik a formování psa musí probíhat již od prvního seznámení majitele se štěnětem. Osobně zastávám při výcviku pozitivní přístup, který je dle mého názoru nejen více účinný, ale také pro obě strany rozhodně zábavnější než klasický výcvik, který známe z mnoha výcvikových středisek.

Speciální kategorii tvoří také různé prvky a triky, které psa naučíme nad rámec běžného výcviku. Tyto triky a prvky využíváme při navazování kontaktu s klienty, pro odlehčení atmosféry nebo například pro povzbuzení sebevědomí klienta (Eisertová, Tichá, 2007, s. 68).

3.5 Canisterapeutické zkoušky

Na zkoušky je určitě důležité se připravit předem. Začít bychom měli nastudováním zkušebního řádu. Poté si v klidu doma natrénujeme jednotlivé disciplíny a také bychom měli záměrně chodit mezi děti a do skupinek lidí a psů. Důležité je také si zkontrolovat, že je můj pes řádně naočkován. Těsně před akcí je dobré vzít svého psa k veterináři, abychom se ujistili, že nemá žádné vnitřní ani vnější parazity a také, že je zdravý (www.canisterapie.cz).

K přípravě na zkoušky můžeme využít různé možnosti, které se nám nabízejí. V České republice se pořádají několikahodinové přednášky, několikadenní kurzy, rekvalifikační kurz, ale také kurz v rámci celoživotního vzdělávání na některé z univerzit. Na některých místech jsou připravováni pouze lidé a někde celé týmy. Z tohoto předpokladu také vyplývá odlišný způsob práce (Eisertová, Tichá, 2007, s. 68).

Vstupní předpoklady

Mezi vstupní předpoklady pro vykonávání canisterapie patří:

- věkové omezení (pes – minimálně 15 měsíců a psovod – minimálně 18 let)
- skvělý zdravotní stav
- klidné a vyrovnané chování (k ostatním psům i k lidem)
- ochota spolupracovat při terapii (např. nechat se objímat)
- dobrá poslušnost a souhra s psovodem

(www.canisterapie.cz)

Cíle zkoušek

Zkoušky a také přípravné kurzy si kladou za cíl rozpoznat a vyřadit psy, kteří nemají zájem spolupracovat a kontaktovat se s lidmi. Také se vylučují psi, kteří jsou příliš bázlivi a agresivní. Zkoušky též ukáží psovodovu motivaci ke canisterapeutické práci, jeho ochotu a schopnost učit se a také jeho chování ke svému psu (www.canisterapie.cz).

Samozřejmě je hlavní cíl zkoušek stejný jako u jakékoliv jiné zkoušky a sice prověření, že je tým schopný vykonávat canisterapii v praxi, tak kvalitně, aby měla ten smysl a účel, který má mít.

3.6 Metodika canisterapie

Jako hlavní cíl celého canisterapeutického procesu lze označit dosažení co nejvyššího pozitivního účinku z interakce mezi psem a klientem. Samozřejmostí by ale mělo být, že stejný pozitivní vliv, který má pes na klienta, by měl mít i klient na psa. Jinými slovy, pes by měl mít z kontaktu s lidmi radost. Nutné je také zajištění maximální ochrany jak klienta, tak i psa, před možnými nežádoucími vlivy a chybami, které mohou pramenit z porušení základních pravidel, která jsou ustanovena pro kontakt mezi klienty a terapeutickými zvířaty, ale také z neznalosti problematiky (Tichá, 2007, s. 72).

Před začátkem vykonávání canisterapie

Než se canisterapeutický tým vydá za prvním klientem, je nutné, aby splnil pár základních podmínek. Canisterapeutický tým musí vlastnit osvědčení, které ho k této práci opravňuje a musí být na práci v oblasti canisterapie dobře připraven. Také musí plnit pravidla, která se týkají praktikování canisterapie. Hlavní otázkou před začátkem vykonávání canisterapie je, jestli je v tom daném zařízení povolen vstup a pohyb se zvířaty a také jestli vnitřní normy zařízení canisterapii umožňují. Dalším krokem by mělo být stanovení společných pravidel (odpovědnost canisterapeuta za psa, mlčenlivost všech zúčastněných apod.) a nakonec také vytipování vhodného klienta a formy canisterapie, která u něj bude vhodná. Před začátkem praktického vykonávání canisterapie musí být celý tým seznámen se všemi důležitými informacemi o klientech (onemocnění, typ postižení, vztah ke psům i k lidem apod.) a také s odpovědnými osobami personálu (Eisertová, 2007, s. 72–73).

Praktické vykonávání canisterapie

Jakmile jsou splněny všechny náležitosti potřebné k vykonávání canisterapie, tak přichází na řadu první kontakt s klientem.

Ke každé návštěvě u klienta musí být připravený program, který odpovídá stanoveným cílům. Také je potřebné naladit klienta a připravit psa. Příprava psa zahrnuje vyvenčení, očištění tlapek a břicha atd.

Nyní už dochází k samotné canisterapii. Psovod, který dle zvoleného typu canisterapie, spolupracuje buď s odpovědnou osobou personálu, nebo případně s dobrovolníkem bez psa, se musí přizpůsobit konkrétním podmínkám, situaci a klientům. Například musí být připraven na to, že návštěva bude přerušena nebo ukončena dříve.

První kontakt s klientem má svá určitá specifika, protože je většinou zaměřený na seznámení týmu s klientem a navazování vzájemného kontaktu. Je důležité, aby byla zvolena vhodná forma komunikace s klientem. Je nutné si s klientem udělat dohodu ohledně pravidel chování ke psovi a vyžadovat na všech dalších návštěvách, aby byla tato pravidla dodržována. Další návštěvy již probíhají podle stanovených cílů, které se samozřejmě dají podle situace upravit.

Po skončení terapie je důležité, aby byl zaznamenán průběh návštěvy, kde budou zdokumentované různé zvláštnosti, ale i úspěchy kontaktu s klientem. Dále následuje relaxace jak psovoda, tak i samozřejmě psa. Psovod by měl vědět, jaký druh relaxace jeho psovi vyhovuje a po terapii mu ji dopřát. Může to být pouhá procházka, hra nebo třeba spánek (Eisertová, 2007, s. 73–74).

Po skončení canisterapie

K ukončení canisterapie s klientem může dojít z několika různých důvodů. Skončení terapie může být jak ze strany klienta, tak i canisterapeutického týmu. V případě klienta se může jednat například o přestup do jiného zařízení a v případě canisterapeutického týmu třeba o stáří nebo úraz psa atd. Pokud je tím, kdo terapii ukončí canisterapeutický tým, tak může dojít k náhradě a pokračování s jiným týmem.

Tou lepší variantou samozřejmě je, když dojde k ukončení canisterapie z důvodu naplnění jejího cíle. Poté je velmi důležité, aby došlo k vyhodnocení veškeré zaznamenané dokumentace a k evaluaci výsledků, ke kterým v průběhu terapie došlo. Také je nutné si uvědomit, že mlčenlivost ohledně klienta, trvá i po skončení celého procesu canisterapie (Eisertová, 2007, s. 74).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4. Výzkum

4.1 Cíle diplomové práce

Cílem mé diplomové práce je zjistit, jaká je motivace lidí, kteří provádějí canisterapii všech forem (Animal Assisted Activities – AAA, Animal Assisted Therapy – AAT a Animal Assisted Education – AAE) a jaká je časová náročnost provádění této činnosti. Dále chci také zjistit, jaký význam má canisterapie (konkrétně forma Animal Assisted Activities – AAA) na prvním stupni základní školy.

4.2 Použité metody

Pro zpracování praktické části mé diplomové práce jsem použila kvalitativní výzkum.

Kvalitativní výzkum je nejčastěji prováděn jako delší kontakt s určitou životní situací. Tato situace se většinou týká každodenního života jedince, skupiny, společnosti nebo organizace a bývá zcela banální. Hlavním úkolem kvalitativního výzkumu, je ukázat, jak lidé rozumí procesům, které probíhají v každodenních situacích a jak je zvládají (Hendl, 1999, s. 43).

Kvalitativní výzkum má také několik zásad. První zásadou je otevřenost. Ta spočívá v citlivosti k tomu, jak danou situaci definují druzí. Také v otevřenosti vůči používaným metodám, ke zkoumané situaci a osobám. Druhou zásadou je zahrnutí subjektivity. Výzkumník by měl zaujmout otevřený postoj vůči zkoumanému jedinci, ale také ho nějakým způsobem korigovat a povzbuzovat, aby byli jeho odpovědi více autentické a měli větší cenu. Třetí zásadou je procesualnost. Výzkumník by měl cítit fakt, že výzkumný akt je procesem, v jehož průběhu se mohou měnit jednotlivé prvky. Další zásadou je reflexivita. Ve výzkumném procesu chápeme reflexivitu především jako určitou připravenost výzkumníka na neočekávané situace a momenty a hlavně jako schopnost na ně reagovat (Hendl, 1999, s. 43–44).

Mezi další zásady kvalitativního výzkumu patří zaměření na případ. Výzkumník by měl ve výzkumném procesu věnovat pozornost jednotlivým případům a provést jejich podrobnější popis. Další zásadou je historicita a kontextuálnost. Základním předpokladem této zásady je fakt, že můžeme událostem porozumět tehdy, když je zařadíme do širšího sociálního a historického kontextu. Předposlední zásadou je problematizace determinovanosti. Dle této zásady by měl kvalitativní výzkum odhalit, jak lidé aktivně a kreativně odpovídají na podmínky, které se v jejich životech naskytanou. A poslední zásadou je iterativní heuristika. Ta říká, že analytický proces začíná již při sběru dat a tyto získané výsledky ovlivňují další sběr dat i plán výzkumu (Hendl, 1999, s. 44–45).

Jako formy výzkumu jsem zvolila rozhovory a pozorování. U metody kvalitativní analýzy můžeme použít tři typy rozhovorů (strukturovaný, polostrukturovaný a nestrukturovaný). Otázky ve strukturovaném rozhovoru jsou pevně dané a dopředu také známe možné alternativy odpovědí. Dá se říct, že tento typ rozhovoru se velmi podobá ústní formě dotazníku. Opakem je potom nestrukturovaný rozhovor, kde nejsou pevně dané otázky ani odpovědi. Kompromisem mezi nimi je rozhovor polostrukturovaný, který jsem si ke svému výzkumu zvolila já.

4.3 Realizace výzkumu

Oslovila jsem 18 respondentů, ale rozhovory byly realizovány pouze s 5 z nich. Ostatní oslovení respondenti z různých důvodů odmítli svou účast v mém výzkumu. Pozorování proběhlo v centru Arpida (Arpida, centrum pro rehabilitaci osob se zdravotním postižením, z. ú.).

4.4 Rozhovory

4.4.1 Rozhovor se Šárkou

První rozhovor, který jsem v rámci mého výzkumu absolvovala, byl se **Šárkou**. Setkali jsme se venku s jejími fenkami zlatého retrívra. Působila na mne velmi příjemným a pozitivním dojmem.

Šárka vlastní chovnou stanici zlatých retrívřů a je nadšenou milovnicí tohoto plemene. Je jí 27 let, má vystudovanou vysokou školu, kterou zakončila titulem magistr a učí na základní škole, kam si své psy občas vodí s sebou. Canisterapii se věnuje 7 let. S první fenkou se této činnosti začala věnovat, když jí bylo půl roku. Složila s ní vstupní testy a pak byly rok v přípravě. Poté teprve mohly absolvovat týdenní canisterapeutické zkoušky a začít praktikovat.

Šárka byla jediná z dotazovaných, která má se svou fenkou absolvovaný i kurz Krizové intervence za pomoci zvířat. Může tedy vykonávat všechny formy canisterapie. Krizové intervenci za pomoci zvířat se, ale v současné době nevěnují, protože jsou ve fázi domluvy smlouvy s IZS (Integrovaný záchranný systém).

Zajímalo mne, proč se vlastně věnuje canisterapii a jaká je časová náročnost canisterapie. Na tuto otázku odpověděla Šárka takto:

„„Kdysi jsme začali docházet na cvičiště psů, kde cvičila i předsedkyně našeho sdružení. Společně jsme pak založili vlastní sdružení, které vedli vlastně stejní lidé jako cvičák. Tak jsem začala objevovat canisterapii. Líbilo se mi spojení psů a pomoci lidem. Když jsem si pak pořizovala dalšího psa, tak už jsem vybírala záměrně štěně, které bude vhodné k provozování canisterapie. Této činnosti se věnujeme přibližně 2 hodiny týdně. Své psy si vodím i do práce na ZŠ, kde je využívám hlavně jako motivaci pro práci a věnuji se také výchově k bezpečnému vztahu ke psu.“

Je samozřejmě jasné, že tyto zmíněné 2 hodiny, je pouze „čistý“ čas, který psovod stráví u klienta. Shodli jsme se na tom, že k tomu, aby byl canisterapeutický pes spolehlivý a pracoval přesně tak, jak canisterapeut očekává, je potřeba mnohem více času.

Protože se i já se svojí fenkou věnuji různým psím sportům, tak mne zajímalo, jestli se dá výcvik psa na canisterapii kombinovat ještě s jinými činnostmi. Šárka mi potvrdila, že to možné je. Sama se se svými fenkami věnuje loveckému výcviku, pro který mají, vzhledem k plemeni, obě vlohy. Dále se přes léto věnují flyballu a také někdy dogtrekkingu.

Také jsem se Šárky ptala, jestli je nutné štěně, hned od příchodu k majiteli, nějak speciálně připravovat na canisterapii. Její odpověď byla následující:

„Myslím, že by takový pes měl mít trošku speciální přípravu. Sama беру štěňátko už od dvou měsíců na veškeré akce. Vyhledávám akce, kde je velký pohyb lidí a zvykám štěně také na to, že při hlazení musí být v klidu. Ve třech měsících jsem již fenku brala na polohování, kde zatím je pozorovala „dění“ kolem, a když sama chce přilehnout, tak jí samozřejmě nebráním. Také je důležité zvykat pejska na různé zvuky, pachy atd.“

S její odpovědí naprosto souhlasím. Správná a včasná socializace je u canisterapie, ale v podstatě i jakékoliv jiné činnosti, klíčová. Myslím, že pokud psovod tuto fázi výcviku nezanedbá a opravdu jí provede důkladně, tak má velmi ulehčenou další práci se psem.

Téma, které mne velmi zajímalo, byla motivace k vykonávání canisterapie. Šárka mi říkala, že jí připadalo skvělé spojit dvě její záliby a to je práce s dětmi a se psy. Odměnou za dobře odvedenou práci je pro ni potom pohled na někoho, komu se svými psy dokázala pomoci a také odezva od dětí, které se díky její práci přestaly bát psů.

Další moje otázka směřovala k tomu, jestli se Šárce nějak změnil pohled na svět poté, co se začala canisterapii věnovat. Její odpověď zněla takto:

„Pohled na svět a na lidi s handicapem se mi nezměnil – toto cítění musí mít člověk v sobě, aby mohl canisterapii vůbec začít vykonávat. Změnil se mi snad jen pohled na porody, protože v poslední době vykonáváme canisterapii u klientů, kteří jsou handicapovaní hlavně z důvodu dlouhého a problematického porodu. Z toho důvodu se již teď bojím možného budoucího porodu mého dítěte.“

Vzhledem k tomu, že i já chci být v budoucnu matkou, tak v tomto ohledu Šárku naprosto chápu. I pro mne je velmi složité, když vidím děti, které se mohly narodit zdravé, ale vinou dlouhého a složitého porodu mají handicap. Shodly jsme se, že si v takových chvílích uvědomujeme, jak jsme rády, že jsme zdravé, a jak bychom daly všechno, co máme za to, abychom měly i zdravé děti.

V průběhu rozhovoru jsme se dostaly také na oblast informovanosti široké veřejnosti o canisterapii. Zde je Šárka spíše optimistkou. Provádí tuto činnost převážně v Třeboni, kde také sídlí sdružení, ve kterém působí a tam je již povědomí o canisterapii, dle jejích slov, na dobré úrovni. Obecně si ale myslím, že je to spíše tím, že je Třeboň poměrně malé město. Shodly jsme se, že povědomí o canisterapii je jinak spíše horší, ale že se tato situace rozhodně zlepšuje.

Rozhovor se Šárkou jsme zakončili otázkou, která je pro mou další profesní kariéru určitě velmi důležitá. Ptala jsem se jí, jaký má názor na použití canisterapie na 1. stupni ZŠ. Její odpověď byla následující:

„Sama canisterapii v hodinách využívám. Vodím si své fenky do školy cca 1x měsíčně. Děti pes hodně aktivizuje, během hodiny pracují rychleji, protože za odměnu si jdou pejska pohladit, učesat, pocvičit s ním apod. Přes pejsky vedu děti k lásce k přírodě a myslím, že se mi to poměrně daří. Součástí výuky je program Dítě a pes, který má naše sdružení chráněný a je myslím velmi promyšlený. Děti se při něm učí, jak se správně chovat k pejskům, a že obzvláště důležitá je komunikace. Moji žáci vědí, kdy k pejskovi mohou přijít a kdy ho naopak musí nechat odpočívat. Vědí, proč nezvedat ruce, proč před pejskem neutíkat a další důležité věci. Pes se dá ve výuce také skvěle využít jako „stmelovač“ kolektivu.“

Pokud dáme dítěti, které je ve třídě spíše za „outsidera“ důležitou funkci, která se bude týkat pejska, tak vzroste v očích ostatních dětí. V hodinách se dají samozřejmě využít různé formy canisterapie. Mám-li dítě, které špatně mluví, tak s ním pomocí canisterapie trénujeme řeč, pokud má někdo problémy s motorikou, pak si s pejskem hravou formou potrénuje i tuto oblast. S malými dětmi cvičíme i počítání a různé jiné dovednosti.“

Její odpověď mne jen přesvědčila o faktu, že použití canisterapie na 1. stupni ZŠ rozhodně smysl má.

4.4.2 Rozhovor s Martinou

Další rozhovor proběhl opět venku se psy a tentokrát byla korespondentkou **Martina**. Z tohoto setkání jsem měla mírně rozporuplné pocity. Martina byla v určitých odpovědích docela skeptická a negativní. Což byl nejspíš následek jejích ne vždy nejlepších zkušeností.

Martině je 41 let a maturovala na střední zdravotnické škole. Dále začala dálkově studovat vysokou školu, kterou ale kvůli nedostatku času nedokončila. Pracuje v nemocnici v Českých Budějovicích. Canisterapii se věnuje s menšími přestávkami 3 roky. Nejdříve se canisterapii věnovala se svojí fenkou (anglický kokršpaněl), ale ta jí zemřela, a proto musela Martina čekat, až jí doroste nová fenka (border kolie), se kterou by se mohla této činnosti dále věnovat. Absolvovala canisterapeutické zkoušky u společnosti Helppees a také Test chování psa na veřejnosti KSV 943 ČKS. Tyto zkoušky obsahují také soubor přednášek, kde hovoří různí odborníci na danou problematiku.

Martina se věnuje převážně typu AAA. Vzhledem k tomu, že jsem viděla, jak moc je její fenka temperamentní, jsme se shodli, že by se ke statickým canisterapeutickým činnostem, jako je například polohování, určitě nehodila. Dalším faktorem je také vzdělání v této oblasti, které si Martina, kvůli nedostatku času, již nechce doplňovat, a proto se ani jinému typu věnovat nemůže.

Pro tuto činnost má Martina vyhrazené asi 3 hodiny týdně. Se svojí fenkou jezdí do centra pro postižené děti. Canisterapii se začala věnovat hlavně kvůli zabavení své fenky a také ji zaujala pomoc lidem, kteří ji potřebují. Díky své práci v nemocnici má velmi vyvinuté sociální citění a je empatická, proto si myslím, že má pro tuto činnost skvělé předpoklady.

Když jsem se Martiny zeptala, jak podle ní probíhá příprava psa na canisterapii, její odpověď byla následující:

„Nejdůležitější je dle mého názoru správná a včasná socializace. Bez ní je totiž práce se psem velmi ztížená a pro canisterapii je takový pes v podstatě nepoužitelný. Brala jsem proto svou fenku všude s sebou a snažila jsem se ji připravit na všechny situace, které by ji mohli potkat a myslím, že se mi tato práce bohatě vyplatila.“

Tato slova v podstatě potvrzují závěr, ke kterému jsem došla při rozhovoru se Šárkou. Včasná socializace je opravdu jeden z nejdůležitějších kroků, který by měl psovod se svým psem udělat.

Dále jsem se Martiny ptala, jestli jí provozování canisterapie přináší nějaký osobní přínos a co je pro ni vlastně tou motivací. Říkala mi, že osobním přínosem je pro ni určitě dobrý pocit a pozitivní nálada, kterou má po dobře vykonané práci. To v podstatě souvisí i s její motivací, protože tou je pro ni pomoc lidem, kteří ji potřebují. Za přínos také považuje fakt, že když odchází domů od klientů, skoro vždy se zamýšlí nad tím, jak je vlastně nedůležité zabývat se v životě banalitami. Určitě s ní souhlasím, že pokud se setkáváte s lidmi, kteří mají určitý handicap, nutí vás to k vděčnosti za svůj život a také k přehodnocení toho, co je a není důležité. Jediné negativum, které Martina vnímá je podpora rodiny, kterou bohužel nemá. Na moji otázku ohledně důležitosti podpory ze strany rodiny odpověděla takto:

„Důležité to pro mne určitě je, ale bohužel moc velkou podporu nemám. Praktikování canisterapie samozřejmě zabere více času než jen 3 hodiny týdně. Velkou část týdne se věnujeme výcviku, ať už canisterapie, ale spíše i jinému, takže doma netrávím tolik času, kolik by si má rodina představovala. I tak si jdu za svým a dělám to, co mne baví a naplňuje.“

Bohužel mi také Martina říkala, že občas je pro ni situace natolik složitá, že uvažuje o dalším přerušení provozování canisterapie. Odtud možná pramení její skepse a ne příliš pozitivní nálada, ve které jsem ji v době konání rozhovoru zastihla.

Také jsem se jí ptala na její názor ohledně informovanosti široké veřejnosti v oblasti canisterapie. I v tomto ohledu byla Martina docela skeptická a její reakce byla následující:

„Myslím, že informovanost je v tomto směru velmi nedostatečná. Bohužel je ještě velké množství lidí, kteří canisterapii neznají a nepřikládají jí nějaký větší význam. Podle mého názoru je to velká škoda, protože tento druh terapie je podle mne úžasný a hlavně sama vím, že je i účinný. Doufám, že se bude tato situace rychle zlepšovat.“

Opravdu je bohužel pořád hodně lidí, kteří canisterapii neznají a berou ji jen jako takové „hraní si“ se psem a ne jako účinnou terapii.

Náš rozhovor jsem se snažila zakončit pozitivně, proto jsem se Martiny zeptala na její přání ohledně canisterapie. Říkala mi, že jejím největším přáním je, aby se informace o canisterapii šířily, co nejrychleji a aby dokázala pomoci, co největšímu počtu lidí. Toto přání s Martinou sdílím i já.

4.4.3 Rozhovor s Terezou

Na třetí rozhovor jsem byla domluvená s **Terezou**, se kterou jsem se setkala v kavárně. Tereze je 28 let a studovala ekologii na vyšší odborné škole ve Vodňanech. I proto si myslím, že má ke zvířatům a celkově k přírodě kladný vztah. Je to milá slečna, která je z canisterapie nadšená. Setkání s ní bylo pro mne velmi příjemné.

Její pejsek je ještě poměrně mladý a je teprve v přípravě na canisterapeutické zkoušky. Protože je to temperamentní border kolie, tak mi Tereza říkala, že se budou prozatím věnovat formě AAA, u které není tolik potřeba, aby byl pes statický. Psa si nepořídila speciálně kvůli canisterapii, a proto ho také nepřipravovala od štěněte, ale až od 1 roku. I tak, ale, dle jejích slov, začali dost brzy na to, aby vše zvládli natrénovat. S pejskem dochází do mateřské školky, kde je naprosto šťastný, protože miluje děti. I Tereza mi říkala, že jí práce s dětmi baví a má k nim blízko, takže bude ráda, když se jejich praktikování bude ubírat tímto směrem.

Samozřejmě mne zajímalo, čemu všemu se Tereza s pejskem, kromě canisterapie, věnuje. Její odpověď na moji otázku byla následující:

„Protože mám pejska, který je velmi akční, tak se věnujeme velkému množství činností. Začali jsme provozovat dogdancing, obedience, treibball, coursing, frisbee, dogtrekking a také začínáme s agility. Můj pes je ještě mladý, takže uvidíme, čemu se nakonec budeme věnovat naplno.“

Z vlastní zkušenosti vím, že je dobré vyzkoušet více variant, ale pokud chceme, abychom byli v některé disciplíně opravdu dobří, je potřeba se jí věnovat více a od ostatních aktivit buď úplně upustit, nebo je spíše omezit. Dle mého názoru se i z časových důvodů dají dělat maximálně dvě nebo tři aktivity najednou a v tom se se mnou Tereza také shodla.

Tereza, ale není v oblasti výcviku psů žádný nováček. Když jsem se jí zeptala, co jí na canisterapii nejvíce baví, odpověděla mi takto:

„Přes 3,5 roku jsem se věnovala výcviku vodících a asistenčních psů, takže jsem věděla, jakou radost mi přináší pomoc druhým v této oblasti. Proto jsem při pořízení svého pejska začala hledat způsoby, jak bych mohla pomáhat dál. Myslím, že kdo tuto činnost nezkusil, tak asi těžko dokáže pochopit ten skvělý pocit, který cítíte, když vidíte spokojené tváře svých klientů.“

Myslím, že zkušenosti, které Tereza nabrala při výcviku asistenčních a vodících psů, určitě zúročí i při canisterapii. Jak sama přiznala, u tohoto druhu výcviku musí mít člověk v sobě nejen disciplínu, ale také určitou psychickou odolnost. To proto, že cvičí a vychovává psa, kterého poté musí odevzdat, což může být někdy těžké.

Dále jsme se dostali na otázku finanční náročnosti canisterapie. Tereza provádí canisterapii ve sdružení, které se o své členy po této stránce velmi dobře stará. Proplácí jim cestovné, očkování pro psa a jednou za rok si psovod může, za určitý obnos, nakoupit pomůcky, které ke své činnosti potřebuje. Členové tohoto sdružení se také mohou účastnit různých seminářů a i ty jsou z většiny propláceny. Tato pomoc je pro některé psovody určitě velmi důležitá. Další výdaje jsou již pouze ty, které jsou spojeny s výcvikem. S Terezou jsme se shodli na tom, že canisterapie nepatří mezi ty finančně náročné aktivity se psy.

Dostali jsme se také na téma podpory. Tereza mi říkala, že ji rodina v praktikování canisterapie velmi podporuje a že je to pro ni určitě důležité. Tráví se psem sice hodně času, ale říkala, že se snaží dělat kompromisy a zatím je vše v pořádku. Podpora rodiny je i z mého pohledu velmi důležitá, protože dodává canisterapeutovi klid a jistotu při práci.

Vzhledem k tomu, že Tereza dělá canisterapii poměrně krátkou dobu, tak mne zajímalo, jestli se její představy o této činnosti shodují s realitou. Na tuto otázku odpověděla Tereza takto:

„Zatím se mé představy určitě s realitou shodují. Jsme teprve na začátku naší cesty, ale nadšení mne neopouští. Možná je to i mým přirozeným pozitivním náhledem na svět, ale beru canisterapii jako poslání, které se snažím dělat nejlíp, jak dovedu.“

Touto krásnou větou jsme zakončili náš rozhovor a já věřím, že Tereza má se svým pejskem před sebou velkou budoucnost, jak v oblasti canisterapie, tak i v jiných psích sportech.

4.4.4 Rozhovor se Zuzanou

Další rozhovor proběhl v centru Arpida se **Zuzkou**. Setkání s touto energickou slečnou patřilo k těm nejlepším, které jsem během svého výzkumu absolvovala. Je velmi nadšená a zapálená pro canisterapii. Je jí 23 let, na zdravotně sociální fakultě získala titul bakalář a dále zde studuje na navazujícím magisterském studiu. Canisterapii se věnuje již 5 let. Zajímavostí je, že Zuzka se začala této činnosti věnovat v roce 2009, ale psa si pořídila až v roce 2011. První dva roky tedy praktikovala jako dobrovolník bez psa. Tato skutečnost jenom svědčí o jejím zapálení pro danou věc.

Nejprve tedy byla se svým psem v přípravě, a jakmile složili zkoušky, stal se z nich certifikovaný canisterapeutický tým. Se svým parson russell teriérem se věnují typu AAA. Je to v podstatě ze stejného důvodu, jako další korespondentky, které vlastnili border kolie. Zuzčin pejsek je jako správný teriér velmi akční a nedokáže zůstat delší dobu v klidu. I Zuzka je velmi aktivní, a proto je pro ně tento typ canisterapie ideální. Také jsem se ptala, jestli nebyla od pořízení tohoto plemena zrazována. Jednak kvůli velikosti, a také kvůli povaze. Zuzka mi říkala, že odrazována byla, ale že se nenechala přesvědčit a stejně si tohoto pejska pořídila. Myslí si, že za dobu, co praktikují, již určitě spoustu lidí přesvědčili, že jim to spolu jde a že nic není nemožné. Vzhledem k tomu, že jsem měla možnost vidět tento tým při práci, tak mohu její slova jen potvrdit.

Jako s ostatními korespondentkami jsem se i se Zuzkou shodla, že hlavním úkolem psovoda po pořízení štěněte, je velmi důkladná socializace. Je potřeba pejska zvykat například i na francouzské hole, vozíčky pro handicapované, dětský křik, ale i na nečekané pohyby a doteky. To jsou všechno dovednosti, které bude canisterapeutický pes v budoucnu určitě potřebovat a je proto dobré, když je s nimi seznámen co nejdříve.

Na mou otázku ohledně toho, co ji motivuje praktikovat canisterapii a také jaký má pro ni tato činnost osobní přínos, odpověděla Zuzka takto:

„Nic speciálního mne nemotivovalo. Prostě jsem jen získala psa s velkou láskou k lidem a tak by byla škoda toho nevyužít a jeho radost nerozdávat dál. Pro mne osobně je největším přínosem, když vidím radost, kterou svojí přítomností přineseme a také když vidím nějaký pokrok. I sebemenší pokrok je pro naše praktikování důležitý. Je to pro mne zpětná vazba, že se ta práce opravdu vyplácí. Doufám, že mi tato zkušenost pomůže i v pracovním životě.“

Motivace ve formě radosti z dobře odvedené práce, je v podstatě společná pro všechny korespondentky a já ji naprosto chápu, protože i mne, jako pouhému pozorovateli, dělalo radost sledovat děti, které práce se psem evidentně velmi bavila.

Také mne zajímalo, jestli si Zuzka myslí, že je její snaha oceněna vhodným způsobem a jaký jiný způsob ohodnocení by se jí případně líbil více. Odpověď na tuto otázku byla následující:

„Díky sdružení, do kterého patřím a canisterapii obecně, mám spoustu dobrých kamarádů, kteří mi vždy dokáží poradit či pomoci. Pokud něco potřebuji k praktikování, tak mi vždy pomohou a mohu se na ně spolehnout. Nepotřebuji oceňovat nějakým jiným zvláštním způsobem, ale jsem moc ráda, když vidím, že nás ti lidé, v zařízení, kam docházíme, opravdu chtějí, stojí o nás a myslí si, stejně jako já, že je to přínosné. Velmi mne potěší, když nás někdo slovně či jinak pochválí. To je pro mne nejvyšší míra ocenění.“

Tato odpověď mne dovedla k zamyšlení, že je možná škoda, že canisterapeuti nejsou za svoji práci nijak finančně ohodnoceni. Myslím, že pokud by byla canisterapie brána jako jakákoliv forma terapie, která je placená, možná by ji lidé začali brát opravdu vážně. Třeba se tato změna v budoucnu stane.

Protože vím a byla jsem toho i svědkem, že Zuzka pracuje s dětmi, které jsou ve věku 1. stupně ZŠ, zajímalo mne, jaký má názor na to, jak se dá canisterapie u těchto dětí využít. Její odpověď byla následující:

„Myslím, že využívat canisterapii na 1. stupni ZŠ je velmi vhodné. Zaměřila bych se především na prevenci úrazů způsobených psem. Mnoho dětí neví, jak se ke psům (hlavně ke svým vlastním, které mají doma) chovat a jak v určitých situacích na psa reagovat. Je důležité, aby se i rodiče na tuto problematiku zaměřili a snažili se dětem vštěpovat už od malička, jak vypadá zodpovědný vztah ke psům. Dále se dá pes dobře využít jako zdroj radosti a rozptýlení a také k procvičování různých oblastí (komunikačních dovedností, jemné a hrubé motoriky atd.).“

Zúčastnila jsem se několika hodin, kde byl do výuky zapojen i Zuzčin pes a musím říct, že její poslední věta je úplná pravda. Děti měly opravdu velkou radost, že je tam pes s nimi, ale zároveň se dokázaly soustředit na práci, protože byly velmi dobře namotivované. Bylo úžasné je pozorovat.

Touto otázkou jsem se se Zuzkou rozloučila. Toto setkání bylo opravdu velmi příjemné a ještě víc mne přesvědčilo o správnosti použití canisterapie na 1. stupni ZŠ.

4.4.5 Rozhovor s Lucií

Můj poslední rozhovor proběhl opět venku s **Lucií** a její fenkou. Tentokrát jsem na setkání vzala i svou fenku, a proto se rozhovor protáhl na delší, ale o to příjemnější procházku. Lucií je 33 let a studovala na pedagogické fakultě, kde své studium zakončila titulem bakalář. Canisterapii se věnuje tři roky. Splnila canisterapeutické zkoušky, takže se stala certifikovaným dobrovolníkem a také vlastní průkaz canisterapeutického týmu.

Také Lucie vlastní fenku plemene border kolie, takže i ona se věnuje typu AAA. Její fenka je opravdu velmi temperamentní. Dle Luciiných slov, jí dělá občas problém se u dětí zklidnit, ale vždy se to nakonec povede a obě můžou odvést svou práci nejlépe, jak dovedou.

Dále jsem se Lucie ptala, proč si vlastně canisterapii vybrala a jakou časovou dotaci na tuto činnost potřebuje. Její odpověď byla následující:

„Když jsem poprvé canisterapii viděla, tak jsem hned věděla, že toto je přesně ta činnost, které se chci se svým psem věnovat. Radost, kterou v době terapie prožívá klient, terapeut, ale i pes je prostě úžasná. Canisterapii provozujeme asi 2 hodiny týdně.“

Také mi říkala, že se s fenkou věnují hlavně agility, ve kterém sbírají jeden úspěch za druhým a canisterapii berou pouze jako koníček na odreagování. Přesto se, ale každý týden na 2 hodiny zajede do MŠ, kde tuto činnost provozuje. Říkala mi totiž, že děti se na pejska tak těší, že by jim svojí absenci nemohla udělat.

I s Luckou jsme se shodli, že jedním z nejdůležitějších pilířů pro jakoukoliv práci se psem, je včasná a důkladná socializace. Myslím si, že je skutečně důležité být v této záležitosti důsledný, protože jakákoliv další práce, je potom mnohem jednodušší. Lucka mi říkala, že se socializací začala u své fenky v podstatě hned po jejím příchodu domů a nyní už ví, že to byl skvěle investovaný čas.

Také jí jsem se ptala na to, co ji nejvíce motivuje pro praktikování canisterapie a jak canisterapie ovlivnila její osobní život a celkově pohled na svět. Lucie odpověděla takto:

„Vždy jsem chtěla nějak pomáhat lidem, kteří mou pomoc potřebují, a s pořízením pejska jsem najednou měla tu možnost, kterou jsem hledala. Obě nás canisterapie velmi baví a naplňuje. To je asi ta největší motivace a zároveň přínos, který z této činnosti mám. Myslím si, že mě canisterapie formuje. V dobrém slova smyslu samozřejmě. Mám pocit, že díky osudům, které mám možnost vidět, si více vážím svého zdraví a celkově svého života. Pozoruji změny i ve vztahu se svým psem. Připadá mi, že jsme se od doby, kdy jsme začali canisterapii provozovat ještě více sblížili.“

Myšlenka sblížení psa a jeho psovoda díky canisterapii mne zaujala. Povídali jsme si s Lucií dále o tom, že pes by měl mít ke svému pánovi obrovskou důvěru a tím pádem je toto sblížení logické. Samozřejmě mu napomáhá i to, že se psem trávíme mnoho času, ať už výcvikem a nebo samotným praktikováním.

Na otázku zda si myslí, že je její snaha v oblasti canisterapie oceněna vhodným způsobem, odpověděla Lucie kladně. Říkala, že je pro ni největší satisfakcí to, když odchází a vidí „za sebou“ množství radosti, kterou se svojí fenkou předali dětem. A to je myslím pro všechny, kdo tuto činnost provozují, ta největší odměna.

Lucie mi také říkala, že je velmi ráda, že jí v této činnosti podporují jak přátelé, tak hlavně rodina. Když ostatní vidí, jakou má z této činnosti radost, tak se jí snaží všemožně pomoci. Říkala, že si této podpory velmi váží a je pro ni důležitá.

Také mne zajímalo, co by na svém praktikování chtěla Lucie vylepšit. Říkala mi, že se na sobě snaží neustále pracovat a dál se vzdělávat, ale nějaké konkrétní cíle stanovené nemá.

Poslední otázka, kterou jsem Lucii položila, se týkala toho, jak jsou lidé ohledně canisterapie informovaní a jak by se podle ní dala canisterapie zařadit na 1. stupeň ZŠ. Luciina odpověď byla následující:

„Určitě by to mohlo být i lepší, ale každý, komu jsem se zatím o canisterapii zmínila, tak aspoň tušil, co by to mohlo být. I já sama se snažím o osvětu, ale je to samozřejmě spíše jako kapka v moři. Ve využití canisterapie na 1. stupni ZŠ vidím určitě velký potenciál. Děti by se měly naučit jak jednat se psy, aby nedocházelo k různým tragédiím a nedorozuměním. Jako formu bych volila přednášku nebo besedu. Vhodné je myslím také zapojení psa přímo do výuky, kde může děti motivovat a pomáhat jim plnit různé úkoly. Celkově si myslím, že tento směr má obrovský potenciál.“

Lucie opět jenom potvrdila to, co si ohledně použití canisterapie na 1. stupni ZŠ myslím a zakončila tím tento velmi příjemný rozhovor.

4.5 Pozorování

Pro pozorování jsem si vybrala ZŠ Sokolská v Třeboni, domov důchodců v Českých Budějovicích a centrum Arpida, které také sídlí v Českých Budějovicích.

Bohužel mi do většiny zařízení nebyl umožněn přístup kvůli špatným zkušenostem, které tato zařízení s minulými diplomanty měla.

Jedna z respondentek mi, ale detailně popsala, jak přednášky, které se týkají canisterapie probíhají a poskytla mi i materiály, které jsou určené pro děti. Přednášky jsou zaměřené hlavně na prevenci úrazů způsobených psem, na ukázky canisterapie a na správné chování ke psům. Tyto přednášky provádí v jihočeském kraji Výcvikové sdružení Hafík, které má pro tyto účely i skvěle vypracovanou metodiku. Děti se zde hravou formou učily, jak to vypadá, když si chce pes například hrát nebo když je naštvaný a dozvěděly se, jak na něj v tu danou chvíli mají reagovat. Hlavním cílem této přednášky je prožitek pozitivních emocí z přítomnosti psa, umožnění kontaktu se psem a získání pozitivního vztahu ke psům.

Děti se nejdříve seznámí se psem i canisterapeutem, poté je jim vysvětleno, co vlastně canisterapie je a můžou říkat své zkušenosti s canisterapií nebo obecně se psy. Dále se canisterapeutka zabývá tím, jak by se děti ke psům měly chovat. Vysvětlí jim vše od úplných základů. Hlavní témata jsou následující:

- správné zdravení psa – nikdy bychom neměli hladit psa bez přítomnosti jeho pána; není správné za psem běhat; ruce by měly být podél těla, ne zvednuté atd.
- proč psům nedělá dobře upřený pohled do očí a odhalené zuby – pes toto gesto bere jako provokaci nebo výzvu k boji
- proč bychom neměli před psem nikdy utíkat – bere nás jako kořist a bude se nás snažit zastavit
- řeč těla psa – jaký je pozitivní a jaký naopak negativní postoj psa

Poté si děti mohou vyzkoušet, jak se chovat v nebezpečné situaci se psem a naučí se dvě polohy, které by v takové situaci měly použít. První z nich je tzv. poloha stromu, kdy dostane dítě následující pokyny: STŮJ KLIDNĚ A TIŠE, RUCE DEJ PODÉL TĚLA, NOHY V PRODLOUŽENÍ TĚLA, NESLEDUJ PSA UPŘENÝM POHLEDEM a DÍVEJ SE NA ŠPIČKY BOT. Druhá poloha se nazývá poloha želvy a pokyny k jejímu provedení jsou následující: KLEKNI SI, SEDNI SI NA PATY, RUCE DEJ ZA HLAVU, LOKTY K SOBĚ a HLAVU DEJ KE KOLENŮM.

Dále hrají různé hry (například podlézání psa nebo dávají povely, které pes plní – sedni, lehni, dej pac). Nakonec dostanou děti papírové pravítko, na kterém je Desatero bezpečného kamarádství aneb co nikdy nedělat psům a informační brožuru Dítě a pes aneb prevence úrazů způsobených psem u dětí středního školního věku (viz. Příloha 2), kde je vše podstatné shrnuto.

Dle slov respondentky, reagují děti na psa velmi dobře. Vždy se přibližně polovina z nich přihlásí, že doma psa má a jen velmi málo dětí mívá z canisterapeutického psa strach. Tento strach, ale postupně opadává, jakmile získávají k psovi důvěru.

V rámci tohoto canisterapeutického programu má Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík o.s. vypracovaný i pracovní sešit (viz. Příloha 1), který se dle mého názoru dá velmi dobře zařadit do běžné výuky a je velmi efektivní, pokud se spojí právě se zmiňovanou přednáškou.

Myslím, že tento program, který Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík nabízí, je velmi dobře promyšlený a rozhodně si myslím, že by do něj mělo být zapojeno mnohem více škol než doposud.

Další možnost pozorování jsem měla v centru Arpida, kde jsem viděla práci canisterapeuta u dvou rozdílných skupin dětí.

Po příchodu do zařízení si psovod nejprve psa, který měl na sobě postroj s označením, že se jedná o canisterapeutického psa, očistil (břicho i tlapky). Tento krok je velmi důležitý, protože klienti přicházejí se psem do skutečně úzkého kontaktu, a proto je očištění psa opravdu zásadní.

Dále jsme se nahlásili na vrátnici a šli jsme za první skupinkou dětí. Děti už na nás čekaly a velmi se radovaly z přítomnosti psa. Dle slov canisterapeutky, byly děti na počátku terapie zdrženlivé a spíše se pejska bály. Nyní, po několika terapiích, už ho znaly, takže na nich žádný strach nebyl znát.

Nejdříve se tedy s pejskem přivítaly a poté se canisterapeutka postupně věnovala každému z dětí zvlášť. Snažila se přesně vystihnout jejich potřeby. Jedno z dětí tedy dávalo pejskovi pamlsky a ztrácelo tím zábrany z kontaktu se zvířetem. Další dívka měla pohybové problémy, a proto byl pejsek přivázán na vodítko a za asistence speciálního pedagoga a canisterapeutky ho dívka vodila po chodbách. Bylo na ní vidět, že jí pejsek k chůzi velmi motivuje a pomáhá jí překonávat její handicap naprosto přirozeným způsobem. Poté byl pejsek zklidněn a položen s dalším dítětem na podložku, kde opět probíhalo kontaktování za účelem ztráty zábran.

Celá terapie trvala asi 15 – 20 minut. Dle slov canisterapeutky, nelze nikdy dopředu odhadnout, jak dlouho bude skutečně celá terapie trvat. Záleží na spoustě faktorů. Na naladění a vitalitě dětí, na schopnosti koncentrace, jak dětí, tak samozřejmě i psa atd. Myslím, že i takto krátký čas má pro děti ohromný význam. Děti dělají každou další terapii viditelné pokroky a na pejska se velmi těší, protože ví, že je čeká zábava.

Tyto děti byly v předškolním věku a bylo krásné pozorovat, jak velkou radost jim přítomnost psa dělá a jak je motivuje.

Další skupinkou byly děti ve věku od 8 do 9 let. S těmito dětmi pracovala canisterapeutka jiné dny než s těmi mladšími, protože pro psa by to byl moc velký nápor.

Tyto děti již pracovaly i trochu jiným způsobem. Nejednalo se zde o navazování kontaktu a získávání jistoty v přítomnosti psa jako u předchozí skupinky dětí. Tuto část již měly děti za sebou, a proto se mohly, společně s canisterapeutkou věnovat různým motivačním a edukačním hrám a jiným činnostem.

Edukační a motivační hry, kterým se děti se psem, canisterapeutkou a pedagogem věnovaly, byly například následující:

- **MOTIVACE KE ČTENÍ** – Pes byl v tomto případě využit jako posluchač a jako výborná motivace ke čtení. Děti četly příběh o psech a následně měly za úkol, tento příběh přítomnému psu převyprávět.
- **HÁZENÍ MÍČKU PSOVI** – Tato hra je ideální pro rozvoj hrubé motoriky a také pohybové koordinace. Jedním z úkolů, při této hře, bylo hození míčku na cíl. Děti tato činnost velmi bavila, protože pejsek hozený míček nadšeně nosil zpátky.
- **KIMOVA HRA** – Dětem byly odkryty na předem daný čas předměty, které se používají při práci se psem. Poté byly zakryty šátkem a děti měly nejdříve napsat a poté i vyjmenovat, které předměty viděly. Dalším stupněm obtížnosti bylo, když byla jedna nebo více věcí odebrána a děti hádaly, která věc chybí. Tato hra je výborná na procvičení paměti, psaní a komunikace.
- **PÉČE O PSA** – Děti byly zapojeny do běžné péče o psa, což je pro ně velmi dobré, protože si k němu vytvoří pozitivní vztah a je to pro ně také nauka o tom, jak se o pejska starat, aby se cítil dobře a měl uspokojené všechny své životní potřeby. Děti tedy nosily psovi například vodu v misce, čímž si procvičovaly schopnost soustředění a koordinaci. Také psa česaly a mazaly mu tlapy vazelínou, protože je měl popraskané. Rozvíjely tak i jemnou a hrubou motoriku.

- **PODLÉZANÁ** – Při této hře seděly děti v kruhu na židlích a posílaly si míček tak, že si ho předávaly pod nohama. Pokud se jim povedlo opsat s míčkem celý kruh, tak ho mohly hodit psovi. To pro ně byla obrovská motivace, takže se vzájemně povzbuzovaly a opravdu se koncentrovaly, aby se jim úkol zdařil. Při této hře procvičovaly hrubou motoriku a koordinaci pohybu.
- **POVELY** – Dávání povelů patřilo mezi velmi oblíbené činnosti, které děti při canisterapii dělaly. Canisterapeutka dětem nejdříve ukázala, jak přesně mají povel říct a také to, jak na ně pes zareaguje. Poté již mohly děti dávat povel samostatně. Samozřejmě postupně jeden po druhém. Dalším rozšířením této činnosti je hra, při které se vybere šest povelů, které se očíslojí, a poté dává dítě povel podle toho, jaké číslo padne na kostce, kterou hodí. Děti při této činnosti procvičovaly motoriku, komunikační schopnosti, počítání a také si posilovaly sebevědomí.
- **PROCHÁZKA** – Další činností, kterou jsem při svém pozorování viděla, byla procházka po chodbě. Dítě dalo psovi obojek a vodítko a šlo se s ním za doprovodu canisterapeutky projít na krátkou procházku po chodbě. Nasazováním obojku a vodítka si dítě procvičilo jak motoriku, tak i koordinaci pohybu. Tato činnost děti velmi bavila a měly ji za odměnu, pokud se jim při hodině něco povedlo.

4.6 Shrnutí

Z rozhovorů vyplynulo, že největší motivací pro lidi, kteří se věnují canisterapii je radost, kterou udělají klientům, když za nimi s pejskem přijdou, také ale radost, kterou má jejich pes při vykonávání této činnosti a v neposlední řadě i radost samotných canisterapeutů, kteří jsou hrdí na dobře odvedenou práci. Vzhledem k tomu, že práce canisterapeuta není v podstatě nijak finančně ohodnocena, tak jí tito lidé musí dělat z opravdového nadšení a zapálení pro věc. Věnují se jí ve svém volném čase a velmi často tomu také podřizují některé své jiné aktivity. Korespondentky se také shodly, že mají velké sociální cítění a mají rády děti, což je pro tuto práci určitě také podstatné. Vidí v této práci také hlubší smysl. Nejde totiž o „pouhé“ zabavení psa, ale jde opravdu o poslání, kdy ve volném čase pomáhají lidem, kteří jejich pomoc potřebují.

V podstatě všechny dotazované se shodly na tom, že pro canisterapii je důležité mít psa, který miluje lidi a je velmi dobře socializován. Socializace je z mého pohledu jedním z nejdůležitějších kroků, které musí canisterapeut u svého psa udělat. Pokud totiž není pes správně socializován, tak se práce s ním velmi ztěžuje. Musí být zvyklý nejen na změny prostředí, ale i na různé zvuky, doteky, tahání za srst a jiné situace, při kterých musí zůstat v klidu.

Dalším předpokladem pro canisterapeutického psa je samozřejmě vrozená láska k lidem. Pokud jí totiž pes nemá, tak i když je skvěle socializovaný a poslušný, nikdy nebude při práci spokojený, nebude mu to příjemné a bude velmi ve stresu, což rozhodně není účel této činnosti.

Další bodem mého zjišťování byla časová náročnost canisterapie. Průměrně se jí korespondentky věnují 2 – 3 hodiny. To je čas, kdy jezdí ke klientům a věnují se opravdu canisterapii v praxi. Do časové náročnosti musíme ale také započítat hodiny nácviku. Ten začíná, již od příchodu štěněte domů, socializací, o které jsem se již zmiňovala výše. Poté také nácvik základní poslušnosti a různých cviků například z tance se psem nebo z agility, které může canisterapeut při výkonu této činnosti použít.

Posledním důležitým bodem bylo použití canisterapie na prvním stupni ZŠ. Jak z pozorování, tak z rozhovorů vyplynulo, že zařazení canisterapie na první stupeň ZŠ je velmi efektivní a potřebné. Děti jsou v dnešní době médií i mnohými rodiči vedeni spíše ke strachu ze psů a ve většině případů tak ani neví, jak by se ke psovi měly správně chovat, což může způsobit velké problémy. Myslím, že je proto velmi důležité, aby byly pořádány přednášky, na kterých se děti mohou dozvědět, jak se ke psům chovat, jak rozpoznat, co chce asi pes udělat a také jak předcházet případným konfliktům. Také mohou vše na vlastní oči vidět a dokonce si to i vyzkoušet, což jsou zkušenosti, které si budou pamatovat velmi dlouho. Také „návštěvy“ psa přímo v hodinách mají obrovský význam. Děti přítomnost psa velmi motivuje a dokáží se toho, díky němu, spoustu naučit. Pokud toto vše shrneme, tak je jasné, že přínos canisterapie na prvním stupni ZŠ je obrovský a rozhodně by se do této osvěty měla zapojit každá škola.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit jaká je motivace, časová náročnost a odborná příprava lidí, kteří se zabývají canisterapií. Dále jsem se snažila zjistit, jestli a případně jak, je canisterapie použitelná na 1. stupni ZŠ.

K zjištění odpovědí na dané otázky bylo potřeba provést průzkum pomocí polostrukturovaných rozhovorů a pozorování, na základě kterého bylo možno stanovit závěry a vyplývající skutečnosti. Přičemž se potvrdila má domněnka, že hlavní motivací lidí, kteří vykonávají canisterapii je spojení práce se psy a s lidmi.

Protože v podstatě všichni moji korespondenti pracují také s dětmi, tak bylo pro mne jedním z hlavních témat spojení canisterapie a dětí. Jak z rozhovorů, tak z pozorování vyplynulo, že použití canisterapie na 1. stupni ZŠ je velmi prospěšné a rozhodně lze zařazení této činnosti do škol doporučit.

Průzkum byl proveden v centru Arpida, kde používají canisterapii jednak jako výukovou „pomůcku“ a také jako terapii.

Po napsání této diplomové práce vím, že se budu snažit canisterapii do své praxe zařadit a věřím, že mi získané poznatky pomůžou v mém profesním životě. Také doufám, že tato práce usnadní běžnému čtenáři orientaci v tomto tématu a bude případně i inspirací pro někoho, kdo by o zařazení canisterapie na 1. stupni ZŠ uvažoval.

ZDROJE

VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2005, 356 s. ISBN 80-246-0841-3.

GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše aneb Canisterapie*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999, 160 s., čb. obr. ISBN 80-716-9789-3.

STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. 1. vyd. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012, 103 s. ISBN 978-80-87731-00-0.

Zooterapie ve světle objektivních poznatků. Editor Miloš Velemínský. České Budějovice: Dona, 2007, 335 s. ISBN 978-807-3221-096.

NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie, aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, 159 s. Albatros Plus, 59. ISBN 80-000-1809-8.

EISERTOVÁ, Jaroslava a Renata ŠVESTKOVÁ. *Pobytové a volnočasové aktivity se zaměřením na problematiku canisterapie*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2011, 104 s. ISBN 978-80-7394-294-6.

ODENDAAL, Johannes. *Zvířata a naše mentální zdraví: proč, co a jak*. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2007, 173 s. ISBN 978-802-0903-563.

KUNTOVÁ, Daniela. *PSI. Teorie-Praxe-Atlas plemen*. České Budějovice: Dona, 1995, 197 s. ISBN 80-85463-61-X.

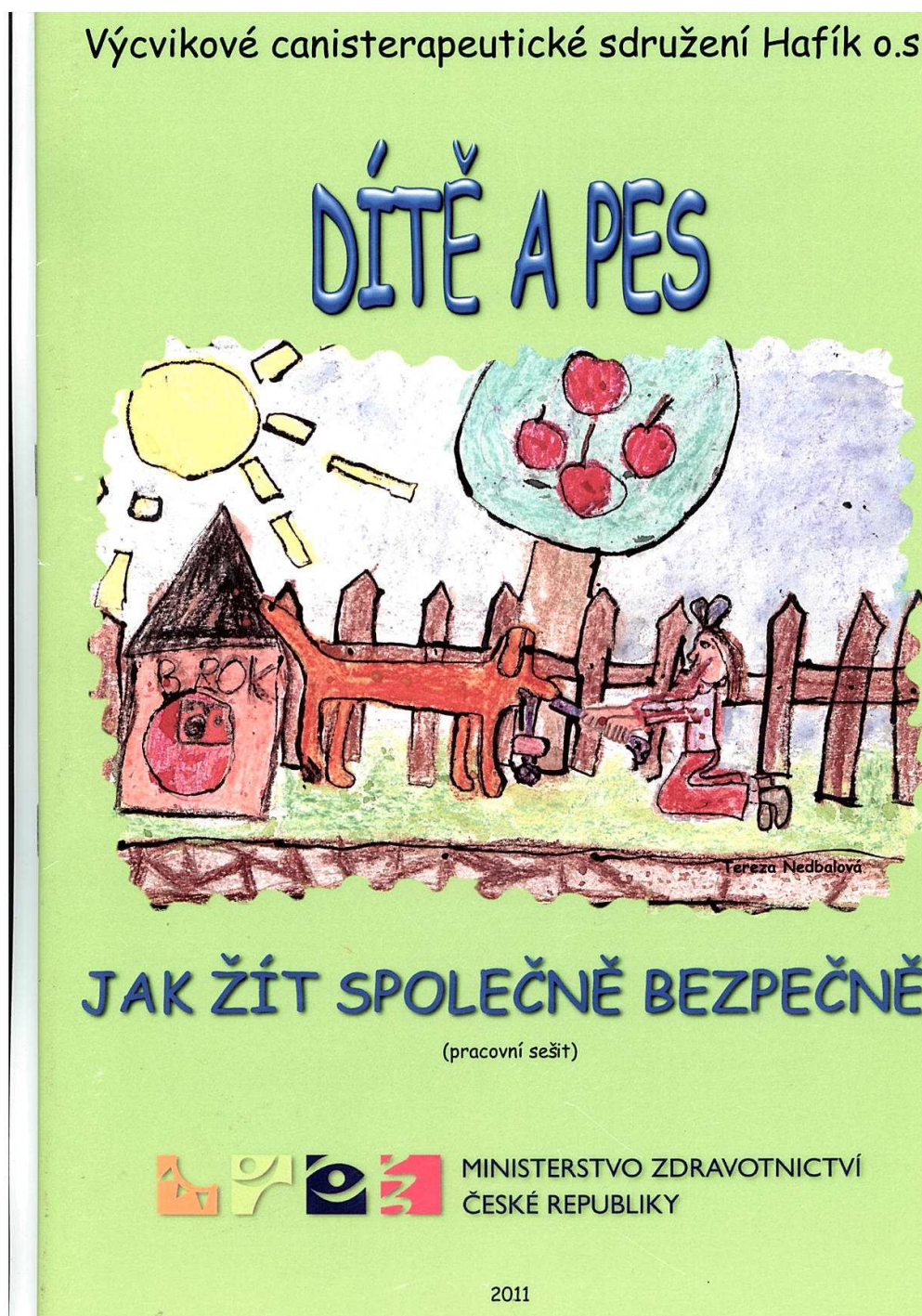
TAYLOR, David. *Velká kniha o psech*. 2. vyd. Bratislava: Gemini, 1992, 240 s. ISBN 80-852-6554-0.

HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999, 278 s. ISBN 80-246-0030-7.

Pomocné tlapy o. p. s. [online]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.cz/>

PŘÍLOHY

1) Příloha 1 – Pracovní sešit Výcvikového canisterapeutického sdružení Hafík o.s.

Jak správně pozdravit psa

- Nikdy nehlaď psa bez přítomnosti jeho pána.
- Vždy se zeptej, zda si psa můžeš pohladit.
- Nechej psa, aby k tobě přišel první.
- Neběhej za psem.
- Pokud o tebe nemá pes zájem, nevnucuj se mu.
- Nikdy na psa nesahej zezadu.
- Nikdy nehlaď psa shora po hlavě.
- Když se k Tobě pes přibližuje, stůj klidně.
- Ruce měj vždy podél těla. Nezvedej je.
- Hřbet ruky můžeš mírně natáhnout směrem ke psovi, aby si Tě mohl očichat.
- Pohlaď psa z boku po tlamě nebo pod bradou.

Prudké pohyby a zvednuté ruce nad hlavou

Prudké pohyby a zvedání rukou může pes vnímat jako projev dominance. Může si myslet, že se před ním chceš dělat větší, abys ho vyděsil, zahnal nebo vyzval na souboj. Poběží-li k tobě cizí pes a Ty budeš mít strach, zůstaň raději stát na místě s rukama připečenými k tělu. Pes tak nebude mít důvod se Tě bát, vrčet, štěkat nebo dokonce útočit.

Přetahování o věci

každý pes má v sobě přirozenou soutěživost. Tak jako děti. I on miluje všechny hračky. V zápalu hry při přetahování se o hračku Tě může ochotně štípnout nebo i kousnout. Nechce Ti ublížit. Jen vyhrát hračku. Proto tedy bezpečněji mu hračku nebrat, nebo mu ji pouze házet a nechat přinést.

Řeč těla psa

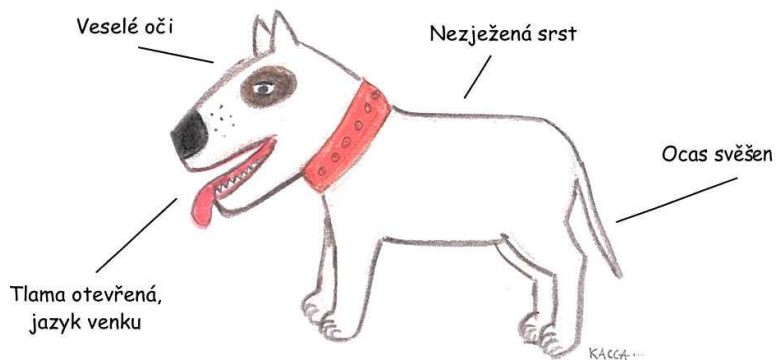
CO SE TI SNAŽÍ PES ŘÍCI?

Psi sice neumí mluvit lidskou řečí, ale své pocity, potřeby a chování dokážou projevit tzv. „řečí těla“. Pomocí různých signálů, pohybů a postojů dávají najevo například výzvu ke hře, radost, strach, hrozbu, a spoustu dalších pocitů, které v dané chvíli ovlivňují jejich chování a přístup k nám lidem.

Při překládání psí řeči těla je důležité všimnout si i rozdílů jednotlivých plemen psů. Někteří psi jsou malí a hubení, jiní zase velcí a mohutní. Někteří nosí uši postavené do pozoru, dlouhý ocas a chlupy až na zemi, jiní jsou téměř bez chlupů a z ocásku mají jen zbytek. Abychom rozuměli psí řeči, je důležité si všimnout jednotlivých částí jejich těla. Jedná se především o výraz očí, vzhled tlamy, krčení čenichu, nesení ocasu, uši a stavění srsti.

Pozitivní signály

Spokojený

2) Příloha 2 – Informační materiál Výcvikového canisterapeutického sdružení
Hafík o.s.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Každá pomoc potřebným je tak velká, že se dá jen těžko změřit...

PROTO TAKÉ KAŽDOU VÍTÁME

BASIC TRAINING
VÝCVIKOVÉ CANISTERAPEUTICKÉ SDRUŽENÍ - HAFÍK o.s.

Member of
European Association of Canine Therapy Trainers (EACCTT)
102-0100
Accreditation

www.canisterapie.org

Desatero bezpečného kamarádství aneb co nikdy nedělat psům:

1. Hladit cizího psa bez svolení majitele
2. Sklánět se ke psovi a dívat se mu z přímá do očí
3. Lézt psovi do pelišku či boudy a rušit ho při spánku (odpočinku)
4. Strašit psa neznámými zvuky, dělat před ním prudké pohyby či zvedat ruce nad hlavu
5. Utíkat před psem, honit psa či se k němu přibližovat náhle a ze zadu
6. Tahat psa za ocas, uši, srst, tlapy, čumák
7. Trestat a bít psa, dávat psovi povely bez přítomnosti jeho pána
8. Rušit nemocného psa, psi mámu se štěňaty a psa při jídle (sahat do misky)
9. Brát psovi hračky a přetahovat se s ním o ně bez dohledu dospělého
10. Dráždit psa, házet po něm věci a křičet na něj

VÝCVIKOVÉ CANISTERAPEUTICKÉ
SDRUŽENÍ - TŘEBÍČ

praktikování canisterapie

•
výuka a výcvik canisterapeutických týmů

•
výchova psů vhodných pro canisterapii

•
vzdělávací a poradenská činnost

www.canisterapie.org

naši dlouhodobí podporovatelé:

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

DÍTĚ A PES

ANEB PREVENCE ÚRAZŮ
ZPŮSOBENÝCH PSEM
U DĚTÍ STŘEDNÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

(Informační brožura k pilotní studii)

Jakub Kuchař, 5.A ZŠ Pohůrecká ČB

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Rok realizace projektu: 2009

3) Příloha 3 – Rozhovory

ŠÁRKA

1) Jaký je Váš věk, dosavadní vzdělání a jak dlouho se věnujete canisterapii?

Šárka: „Je mi 27 let a mé nejvyšší dosažené vzdělání je vysokoškolské, konkrétně titul Mgr. na pedagogické fakultě. Canisterapii se věnuji již 7 let.“

2) Jakého vzdělání jste v rámci canisterapie dosáhla, jakému typu se věnujete a kde?

Šárka: „Canisterapii vykonáváme pod výcvikovým canisterapeutickým sdružením Hafík, z.s. Když bylo mé fence půl roku, tak jsme zde složili vstupní testy, pak jsme byli rok v přípravě a poté jsme absolvovali týdenní canisterapeutické zkoušky. Od té doby praktikujeme canisterapii pravidelně. Od roku 2013 jsem ve výboru sdružení. S mojí fenkou máme absolvovaný i kurz Krizové intervence za pomoci zvířat. Věnuji se všem typům canisterapie (AAT, AAE, AAA i AACR). Při práci s dětmi využívám všechny typy canisterapie. Krizovou intervencí za pomoci zvířat momentálně nevykonáváme, protože jsme ve fázi domluvy smlouvy mezi námi a IZS (Integrovaný záchranný systém). Svou činnost vykonáváme v ZŠ, MŠ a také docházíme ke klientům domů.“

3) Proč jste se rozhodla zrovna pro canisterapii a jakou časovou dotaci pro vykonávání této činnosti potřebujete?

Šárka: „Kdysi jsme začali docházet na cvičiště psů, kde cvičila i předsedkyně našeho sdružení. Společně jsme pak založili vlastní sdružení, které vedli vlastně stejní lidé jako cvičák. Tak jsem začala objevovat canisterapii. Líbilo se mi spojení psů a pomoci lidem. Když jsem si pak pořizovala dalšího psa, tak už jsem vybírala záměrně štěně, které bude vhodné k provozování canisterapie. Této činnosti se věnujeme přibližně 2 hodiny týdně. Své psy si vodím i do práce na ZŠ, kde je využívám hlavně jako motivaci pro práci a věnuji se také výchově k bezpečnému vztahu ke psu.“

4) Jakého psa na praktikování canisterapie používáte?

Šárka: „Vlastním dva zlaté retrívry. Jsou to obě feny, konkrétně matka s dcerou. Té starší je 6,5 roku a její dcera je stará 5 měsíců. Mladší fenku jsem si již záměrně vybírala, aby byla k provozování canisterapie vhodná. S tou starší fenkou se canisterapii věnuje od jejího půl roku, takže 6 let.“

5) Jak dlouho jste na provozování této činnosti své psy připravovala a je nutné ho připravovat již od štěněte?

Šárka: „Svou první fenku jsem na provozování canisterapie připravovala rok a její dceru zatím 5 měsíců. Myslím, že by takový pes měl mít trošku speciální přípravu. Sama беру štěňátko už od dvou měsíců na veškeré akce. Vyhledávám akce, kde je velký pohyb lidí a zvykám štěně také na to, že při hlazení musí být v klidu. Ve třech měsících jsem již fenku brala na polohování, kde zatím je pozorovala „dění“ kolem, a když sama chce přilehnout, tak jí samozřejmě nebráním. Také je důležité zvykat pejska na různé zvuky, pachy atd.“

6) Čemu dalšímu se ve volném čase se svým psem věnujete?

Šárka: „Věnujeme se hlavně loveckému výcviku, kde se může fenka vybit a užije si i své vrozené lovecké vlohy. Přes léto pak také závodně děláme flyball a když máme chvíli, tak vyrazíme do hor na dogtrekking.“

7) Jaká byla Vaše motivace k vykonávání canisterapie?

Šárka: „Psi byli v mém životě vždy. Také jsem vždy ráda pracovala s dětmi a toto spojení mi připadalo naprosto úžasné. K tomu ještě pomáhám těm, kteří to potřebují. To celé je pro mne krásnou odměnou za roky práce. Mám z toho skvělý pocit. Přínos také vidím v tom, že jsou moji psi opravdu zvyklí na jakoukoliv situaci. Díky výcviku na práci canisterapeuta si opravdu vyzkouší všechno. Možná bych na socializaci a výcvik zas tak přísná nebyla, kdyby nebylo přípravy na jejich budoucí „povolání“.“

8) Ovlivnilo vykonávání canisterapie Váš osobní život a pohled na svět?

Šárka: „Pohled na svět a na lidi s handicapem se mi nezměnil – toto cítění musí mít člověk v sobě, aby mohl canisterapii vůbec začít vykonávat. Změnil se mi snad jen pohled na porody, protože v poslední době vykonáváme canisterapii u klientů, kteří jsou handicapovaní hlavně z důvodu dlouhého a problematického porodu. Z toho důvodu se již teď bojím možného budoucího porodu mého dítěte.“

9) Podporuje Vás vaše rodina v této činnosti?

Šárka: „Podporuje mne celá rodina a myslím, že je to moc důležité. Není to jen o tom, že se dvakrát týdně seberu a dvě hodiny trávím někde jinde, ale také o penězích, které samozřejmě člověk vynaloží jak při výcviku, tak také při samotném praktikování. O hodinách strávených výcvikem ani nemluvím.“

10) Jaká je finanční náročnost vykonávání canisterapie (pomůcky atd.)?

Šárka: „V našem sdružení se snažíme dobrovolníkům a jejich čtyřnohým kamarádům zajistit co nejvyšší možný standard (v rámci toho, že jsme neziskovou organizací). Proplácíme jim cestovné, očkování pro pejska a jednou za rok si mohou podle typu jejich aktivity nakoupit pomůcky za určitý obnos. Psovodi se mohou účastnit různých seminářů, které se také snažíme proplácet. Pomůcky se snažím si vyrábět co nejvíce sama, ale přesto pořízení pomůcek obnáší nějaké výdaje. U této otázky je to velmi individuální. Každý potřebuje k vykonávání canisterapie něco jiného. Velmi záleží na tom, jaký druh canisterapie vykonávám a jaký je cíl s daným klientem.“

11) Shodují se Vaše představy o canisterapii s realitou?

Šárka: „Ano, mé představy o canisterapii sdružení, ve kterém působím, naprosto splňuje. Jsou bohužel i sdružení, které neprovádí svou práci podle mých představ a tam je ta realita horší. Myslím, že určitá jednotnost by mohla tento problém vyřešit.“

12) Jaký je Váš názor na informovanost široké veřejnosti o canisterapii?

Šárka: „Informovanost se v posledních letech hodně zlepšila, přesto ještě často slýchávám názor, že canisterapie je jen hraní se psem. Naše organizace sídlí v Třeboni, kde už je povědomí o tom, co to canisterapie vůbec je a jak pomáhá poměrně velké, takže jsem v tomto směru spíše optimistka.“

13) Jak se podle Vás dá využít canisterapie na 1. stupni ZŠ (případně jaké zkušenosti s tímto druhem práce máte)?

Šárka: „Sama canisterapii v hodinách využívám. Vodím si své fenky do školy cca 1x měsíčně. Děti pes hodně aktivizuje, během hodiny pracují rychleji, protože za odměnu si jdou pejska pohladit, učesat, pocvičit s ním apod. Přes pejsky vedu děti k lásce k přírodě a myslím, že se mi to poměrně daří. Součástí výuky je program Dítě a pes, který má naše sdružení chráněný a je myslím velmi promyšlený. Děti se při něm učí, jak se správně chovat k pejskům, a že obzvláště důležitá je komunikace. Moji žáci vědí, kdy k pejskovi mohou přijít a kdy ho naopak musí nechat odpočívat. Vědí, proč nezvedat ruce, proč před pejskem neutíkat a další důležité věci. Pes se dá ve výuce také skvěle využít jako „stmelovač“ kolektivu. Pokud dáme dítěti, které je ve třídě spíše za „outsidera“ důležitou funkci, která se bude týkat pejska, tak vzroste v očích ostatních dětí. V hodinách se dají samozřejmě využít různé formy canisterapie. Mám-li dítě, které špatně mluví, tak s ním pomocí canisterapie trénujeme řeč, pokud má někdo problémy s motorikou, pak si s pejskem hravou formou potrénuje i tuto oblast. S malými dětmi cvičíme i počítání a různé jiné dovednosti.“

MARTINA

1) Řekněte mi, prosím, něco o sobě (věk, vzdělání, vzdělání v rámci canisterapie)?

Martina: „Je mi 41 let. Mám pouze maturitu, vysokou školu jsem bohužel nedodělala. Canisterapii se věnuji s menšími přestávkami 3 roky. Absolvovala jsem zkoušky u společnosti Helppes, které se konají dle Zkušebního řádu pro zkoušky speciálního výcviku psů pro osoby se zdravotním postižením, canisterapii a Test chování psa na veřejnosti KSV 943 ČKS. V rámci těchto zkoušek jsem se zúčastnila přednášek různých odborníků v této problematice. Také jsem získala certifikát a průkaz canisterapeutického týmu.“

2) Jakému typu canisterapie se věnujete a proč zrovna tomuto typu? Do jakých zařízení dojíždíte?

Martina: „Když jsem se rozhodovala jakému typu canisterapie se budu věnovat, tak jsem, po zvážení všech pro a proti, zvolila typ AAA. Velkou roli při mém rozhodnutí hrál fakt, že nemám moc času se této činnosti věnovat a z mého pohledu je právě typ AAA časově nejméně náročný. Dalším faktem bylo mé vzdělání v této oblasti. Vzhledem k tomu, že již žádný další kurz nemám v plánu absolvovat, tak bych se ani jiné formě věnovat nemohla. A posledním kritériem byla povaha mého psa, který je temperamentní, takže se ke statickým canisterapeutickým činnostem (polohování) příliš nehodí. Canisterapii provádíme v Centru pro postižené děti.“

3) Kolik času máte na canisterapii vyhrazeno a proč se věnujete zrovna této činnosti?

Martina: „Když jsem si pořídila prvního pejska plemene kokršpaněl, tak jsem přemýšlela, co s ním budu dělat. Začali jsme s agility a zde jsem se dozvěděla i o canisterapii, která mne zaujala hlavně kvůli spojení pomoci lidem a zároveň zabavení mého pejska. Nejdříve jsem tedy pracovala se svojí fenkou kokršpaněla, ale nyní se canisterapii věnuji pouze s fenkou plemene border kolie. Té je 5 let a canisterapii se s ní věnuji od jejích 2 let, takže tři roky. Canisterapii provozujeme přibližně 3 hodiny týdně.“

4) Jak dlouho je potřeba psa na provozování canisterapie připravovat a čemu se ve volném čase ještě věnujete?

Martina: „Fenku jsem na canisterapii připravovala v podstatě od štěněte. Nejdůležitější je dle mého názoru správná a včasná socializace. Bez ní je totiž práce se psem velmi ztížená a pro canisterapii je takový pes v podstatě nepoužitelný. Brala jsem proto svou fenku všude s sebou a snažila jsem se ji připravit na všechny situace, které by ji mohli potkat a myslím, že se mi tato práce bohatě vyplatila. Vše tedy začíná socializací a základní poslušností a ta trvá přibližně celý první rok života pejska. Ve volných chvílích se věnujeme agility a sportovní kynologii. Největší vášní mé fenky je ale, vzhledem k jejím vrozeným vlastnostem, pasení ovcí.“

5) Co je pro Vás k vykonávání canisterapie největší motivací a jak Vás tato činnost ovlivnila?

Martina: „Velmi mne motivovala pomoc lidem, kteří to potřebují. Mám velké sociální cítění a tento faktor byl pro mne důležitý. Mám z canisterapie dobrý pocit a vždy odcházím nabitá pozitivní energií. Myslím, že do jisté míry mne tato činnost ovlivnila. Vždy, když spolupracuji s handicapovanými dětmi, tak si uvědomím, jak je nedůležité zabývat se v životě banalitami. Provozování canisterapie mne nutí zamýšlet se nad svým životem a přehodnocovat co je a není důležité. Toto beru jako obrovský přínos této činnosti.“

6) Myslíte si, že je Vaše snaha oceněna vhodným způsobem?

Martina: „Myslím, že ano. Opravdu dělám canisterapii jen pro můj dobrý pocit a také kvůli zabavení mé fenky, takže nepociťuji potřebu být nějak speciálně ohodnocena. Vzhledem k tomu, že se této činnosti věnuji po práci a beru ji jako koníček, tak ani jiné ohodnocení neočekávám.“

7) Je pro Vás podpora rodiny v praktikování canisterapie důležitá a máte ji?

Martina: „Důležité to pro mne určitě je, ale bohužel moc velkou podporu nemám. Praktikování canisterapie samozřejmě zabere více času než jen 3 hodiny týdně. Velkou část týdne se věnujeme výcviku, ať už canisterapie, ale spíše i jinému, takže doma netrávím tolik času, kolik by si má rodina představovala. I tak si jdu za svým a dělám to, co mne baví a naplňuje.“

8) Myslíte, že je canisterapie finančně náročná činnost?

Martina: „Žádné speciální pomůcky ke své práci nepotřebuji, takže velkou finanční náročnost nepociťuji. Asi záleží na typu canisterapie, který se svým psem vykonávám. Samozřejmě si platím cestu ke klientům a také výcvik mého psa, ale to jsou jediné výdaje, které mám ve spojení s canisterapií.“

9) Shodují se Vaše představy o canisterapii s realitou a je případně něco, co byste chtěla vylepšit?

Martina: „Bohužel neshodují. Myslím, že je zde v České republice nízká míra informovanosti, co se týká psů. Nemůžu říct, že bych se setkávala s negativními reakcemi, ale rozhodně by to mohlo být v této oblasti i lepší. Myslím, že vylepšovat jde vždy a je to tak dobře. Mým velkým přáním je, aby se změnil pohled lidí na psy. Netýká se to jen canisterapie, ale myslím hlavně celkový pohled společnosti. Byla bych šťastná, kdyby moje práce bořila mýty o nebezpečnosti psů tím, že se k nim lidé v první řadě naučí chovat správně. Pak myslím bude všechno v pořádku.“

10) Je podle Vás informovanost veřejnosti v této oblasti dostatečná a jak myslíte, že by se případně dala zařadit na 1. stupeň ZŠ?

Martina: „Myslím, že informovanost je v tomto směru velmi nedostatečná. Bohužel je ještě velké množství lidí, kteří canisterapii neznají a nepřikládají jí nějaký větší význam. Podle mého názoru je to velká škoda, protože tento druh terapie je podle mne úžasný a hlavně sama vím, že je i účinný. Doufám, že se bude tato situace rychle zlepšovat. Zkušenosti mám pouze u postižených dětí, ale myslím si, že by bylo určitě fajn ukázat dětem na ZŠ, že psi mohou i pomáhat (to znamená ukázky canisterapie tak, jak se v praxi dělá). Určitě bych to spojila také s přednáškou, jak se ke psům mají děti chovat, aby byl jejich vzájemný vztah bez následků na obou stranách.“

TEREZA

1) Představte mi, prosím, Váš canisterapeutický tým.

Tereza: „Je mi 28 let a mám vystudovanou vyšší odbornou školu. Canisterapii se věnujeme teprve krátce. Můj pejsek je v přípravě na zkoušky, které nás čekají v červenci. Je plemene border kolie a je mu pouze 1,5 roku. Nepořizovala jsem si ho se záměrem věnovat se canisterapii, proto se této činnosti věnujeme až poslední 3 měsíce. Jsem ale přesvědčená o tom, že jsme stále ještě začali včas. Zatím se věnujeme typu AAA a to zážitkovou formou. Většinou jsou našimi klienty děti z MŠ, protože můj pes je naprosto miluje a já k nim mám také velmi blízko.“

2) Proč jste si vybrala zrovna canisterapii a jakou časovou dotaci k provozování této činnosti potřebujete?

Tereza: „V canisterapii cítím hlubší smysl, proto se jí věnuji. Ráda totiž dělám něco, co může být prospěšné nejen mě, ale také někomu dalšímu. Mám vždy skvělý pocit z dobře odvedené práce a z radosti, kterou klientům přinášíme. Této činnosti se věnujeme přibližně jednou za 14 dní.“

3) Jak jste svého psa na provozování canisterapie připravovala a čemu jinému se ještě věnujete?

Tereza: „Pejska připravuji od jeho 4 měsíců. Na spoustu situací lze psa připravovat již od štěněte socializací a základní poslušnost je také velmi důležitá. Lásku k lidem, ale pejska naučit nemůžeme. Je to v podstatě to nejdůležitější a musí to mít pejsek v sobě. Protože mám pejska, který je velmi akční, tak se věnujeme velkému množství činností. Začali jsme provozovat dogdancing, obedience, treibball, coursing, frisbee, dogtrekking a také začínáme s agility. Můj pes je ještě mladý, takže uvidíme, čemu se nakonec budeme věnovat naplno.“

4) Jakou máte k vykonávání canisterapie motivaci a jak Vás tato činnost ovlivnila ve Vašem osobním životě?

Tereza: „Přes 3,5 roku jsem se věnovala výcviku vodících a asistenčních psů, takže jsem věděla, jakou radost mi přináší pomoc druhým v této oblasti. Proto jsem při pořízení svého pejska začala hledat způsoby, jak bych mohla pomáhat dál. Myslím, že kdo tuto činnost nezkusil, tak asi těžko dokáže pochopit ten skvělý pocit, který cítíte, když vidíte spokojené tváře svých klientů. Poté, co jsem se začala canisterapií zabývat, tak jsem si uvědomila, jak je důležité neřešit minulost ani budoucnost, ale zabývat se tím, co je tady a teď. Tato činnost mne nutí k přemýšlení o životě a také myslím, že mne určitý způsobem formuje.“

5) Cítíte ze strany své rodiny a přátel podporu k vykonávání této činnosti?

Tereza: „Naštěstí mne rodiče i přítel velmi podporují. Nedovedu si představit, že bych tuto činnost praktikovala bez jejich podpory. Šlo by to, ale bylo by to mnohem složitější. Je samozřejmě jasné, že výcvikem svého psa trávím více času, než by se mohlo někomu líbit, ale snažím se dělat kompromisy tak, aby vše klapalo jak má.“

6) Splňuje zatím canisterapie Vaše představy?

„Zatím určitě ano. Jsme teprve na začátku naší cesty, ale nadšení mne neopouští. Možná je to i mým přirozeným pozitivním náhledem na svět, ale beru canisterapii jako poslání, které se snažím dělat nejlíp, jak dovedu.“

7) Jak moc je canisterapie dle Vašeho názoru finančně náročná?

Tereza: „Zatím jsem měla výdaje akorát ve spojení s výcvikem mého psa, ale nejsou to nějaké speciální výdaje, které bych řešila. Když tedy nepočítám pamlsky, postroj pro pejska a další nezbytnosti, tak jediný výdaj spojení s canisterapií je cestovné k mým klientům.“

8) Dovedete si představit, jak by se dala canisterapie zapojit na 1. stupni ZŠ?

Tereza: „Myslím, že se dá určitě využít formou besed a přednášek. Pejsek může být, ale také v rámci hodiny zařazen jako takový „učitel a pomocník“, pokud je majitelem pejska např. učitelka nebo osobní asistent na té dané škole. Pak si myslím, že tato spolupráce má pro děti ohromný význam a určitě se to vyplatí.“

ZUZANA

1) Představte, prosím, sebe i svého psa.

Zuzana: „Je mi 23 let, mám titul bakalář ze zdravotně sociální fakulty, kde studuji i nadále pro získání titulu magistr. Canisterapii se věnuji již 5 rokem. První dva roky jsem začala jako dobrovolník bez psa a od pořízení psa, v roce 2011, již praktikuji canisterapii aktivně jako dobrovolník se psem. Nejprve jsme byli týmem v přípravě a po složení zkoušek jsme certifikovaným canisterapeutickým týmem v organizaci Hafík, o.s. Věnuji se aktivitám za pomoci psa, tedy typu AAA. Tento typ canisterapie sedí nejlépe mému psu, který jako akční teriér nedokáže zůstat delší dobu v klidu. Hodí se i pro děti, ke kterým docházím, a mě také baví asi nejvíce, protože i já sama jsem radši aktivnější. Pravidelně docházíme do centra Arpida, o.s. Vlastním pejska plemene parson russell terrier, což není na canisterapii obvyklé plemeno. Na začátku jsem byla zrazována, že pejsek nebude k této činnosti vhodný, protože je moc temperamentní, malý a neklidný. Dnes jsou mu 3 roky a myslím, že jsme všechny přesvědčili o tom, že i terrier může být skvělý pes na tento druh činnosti.“

2) Proč a čím Vás zaujala zrovna canisterpie a jak často se této činnosti věnujete?

Zuzana: „Miluji psy, mám ráda práci s lidmi a hlavně s dětmi. Připadalo mi skvělé propojit mého největšího koníčka s prací s lidmi. Můžu pomáhat a zároveň dělám to, co mě tolik baví. Canisterapii se věnujeme nejméně 2 hodiny týdně.“

3) Jak dlouho Vám trvala příprava pejska a jakým dalším aktivitám se ve volném čase se svým psem věnujete?

Zuzana: „Připravovala jsem svého psa od jeho 3–4 měsíců. Zvykala jsem ho na cizí lidi, děti, zvuky, dopravní prostředky, pachy, místnosti a tak dále. Je důležité, aby si zvykal na všechny nečekané podněty, které během praxe mohou přijít. Jsou to například hole, vozíčky, dětský křik i jiná mluva a pohyby lidí, kteří mají nějaký tělesný i jiný handicap. Také si pejsek musí zvyknout na nečekané uchopení a pohyby. Prostě prošel velmi důkladnou socializací. Samozřejmostí je potom také základní poslušnost. Žádné další činnosti se nevěnujeme na závodní úrovni, ale rekreačně děláme agility, canicross, chodíme na dogtrekking a trénujeme poslušnost.“

4) Máte z vykonávání canisterapie nějaký osobní přínos a co je Vaší největší motivací?

Zuzana: „Nic speciálního mne nemotivuje. Prostě jsem jen získala psa s velkou láskou k lidem a tak by byla škoda toho nevyužít a jeho radost nerozdávat dál. Pro mne osobně je největším přínosem, když vidím radost, kterou svojí přítomností přineseme a také když vidím nějaký pokrok. I sebemenší pokrok je pro naše praktikování důležitý. Je to pro mne zpětná vazba, že se ta práce opravdu vyplácí. Díky canisterapii jsem se dostala do různých nečekaných situací a setkala jsem se s velkou škálou různých lidí. Měla jsem možnost vidět dobré i špatné osudy a vzít si z toho určité ponaučení. Bez canisterapie bych toto určitě neviděla. Doufám, že mi tato zkušenost pomůže i v pracovním životě.“

5) Jak jste za svoji snahu oceněna?

Zuzana: „Díky sdružení, do kterého patřím a canisterapii obecně mám spoustu dobrých kamarádů, kteří mi vždy dokáží poradit či pomoci. Pokud něco potřebuji k praktikování, tak mi vždy pomohou a mohu se na ně spolehnout. Nepotřebuji oceňovat nějakým jiným zvláštním způsobem, ale jsem moc ráda, když vidím, že nás ti lidé, v zařízení kam docházíme, opravdu chtějí, stojí o nás a myslí si, stejně jako já, že je to přínosné. Velmi mne potěší, když nás někdo slovně či jinak pochválí. To je pro mne nejvyšší míra ocenění.“

6) Je pro Vás podpora od rodiny v této oblasti důležitá?

Zuzana: „Ano, je to pro mne důležité. Řekla bych dokonce hodně důležité. Nedovedu si představit, jak bych mohla canisterapii praktikovat, kdyby to moje okolí nezajímalo či je to nechalo lhostejnými. Jak rodina, tak i moji přátelé za mnou stojí a párkrát mi i řekli, že mne i mého psa obdivují, což mne velmi těší. Obdivují mne proto, že to dělám zadarmo, ve svém volném čase, stále s nadšením a také proto, že to můj pes se mnou vydrží, i když občas po něm chci opravdu hodně.“

7) Je realita, co se týká canisterapie stejná jako Vaše představy?

Zuzana: „Většinou ano. Na každou hodinu mám v hlavě připraveno, co bych tak s dětmi chtěla udělat a většinou se nám to i povede. Procvičíme za tu hodinu paměť, motoriku, jak jemnou, tak i hrubou a také nějaké základy počítání a komunikace. Trochu mne mrzí, že není nějaká celorepubliková (či celoevropská, případně celosvětová) databáze lidí, kteří praktikují canisterapii a případně i jiné typy zooterapie. Myslím, že jednotnost by tomuto odvětví určitě prospěla.“

8) Jak myslíte, že je na tom široká veřejnost s informovaností o canisterapii a jak by se podle Vás dala tato činnost využít na 1. stupni ZŠ?

Zuzana: „Myslím si, že u klientů, kteří využívají sociální služby, či s nimi přichází do styku, je informovanost na docela dobré úrovni. My jako sdružení se stále snažíme o osvětovou činnost a musím říct, že se nám to daří. Ozývají se nám jak zájemci o pravidelné docházení canisterapeutického týmu, tak i zařízení, která by měla zájem o jednorázovou akci s pejsky. Takové akce potom nabízíme dvojího typu. Buď se jedná o prevenci úrazů způsobených psem, nebo jen zážitkovou akci, kde se zájemci dozví něco o psech, pomazlí se s nimi, potrénují a hlavně se s námi zasmějí a užijí si parádní akci. Myslím, že využívat canisterapii na 1. stupni ZŠ je velmi vhodné. Zaměřila bych se především na prevenci úrazů způsobených psem. Mnoho dětí neví, jak se ke psům (hlavně ke svým vlastním, které mají doma) chovat a jak v určitých situacích na psa reagovat.“

Je důležité, aby se i rodiče na tuto problematiku zaměřili a snažili se dětem vštěpovat už od malička, jak vypadá zodpovědný vztah ke psům. Dále se dá pes dobře využít jako zdroj radosti a rozptýlení a také k procvičování různých oblastí (komunikačních dovedností, jemné a hrubé motoriky atd.).“

LUCIE

1) Co byste mi mohla říct o sobě a svém psovi?

Lucie: „Je mi 33 let a mám dokončené vysokoškolské vzdělání titulem bakalář. Canisterapii se věnuji 2 roky. Mám splněné zkoušky u společnosti Helppees, takže jsem certifikovaným dobrovolníkem a vlastním také průkaz canisterapeutického týmu. Se svým psem se věnuji typu AAA, který je dle mého názoru časově nejlépe zvládnutelný i s jinými aktivitami, kterým se věnujeme. Canisterapii беру spíše jako koníček a odreagování pro mě i mého psa, takže jakýkoliv jiný typ by pro nás představoval větší zátěž, než jakou od této činnosti očekáváme. Většinou jsou našimi klienty děti z MŠ. Má fenka je plemene border kolie, jsou jí 3 roky a canisterapii se věnujeme 2 roky. Nikdy by mě nenapadlo, že s takto akčním pjskem můžu provozovat i tento typ činnosti. Fenka ale předčila má očekávání. Miluje děti, a jakmile jsme u nich, tak se dokáže se po nějaké době naprosto zklidnit a koncentrovat.“

2) Proč jste si mezi všemi aktivitami oblíbila zrovna canisterapii a kolik času Vám tato činnost zabere?

Lucie: „Když jsem poprvé canisterapii viděla, tak jsem hned věděla, že toto je přesně ta činnost, které se chci se svým psem věnovat. Radost, kterou v době terapie prožívá klient, terapeut, ale i pes je prostě úžasná. Canisterapii provozujeme asi 2 hodiny týdně.“

3) Jak dlouho Vám trvala příprava psa na canisterapii a čemu dalšímu se ve volném čase se svým psem věnujete?

Lucie: „Hned jak jsem si fenku přinesla domů, tak jsem začala s důkladnou socializací a základní poslušností, což se nám potom při plnění canisterapeutických zkoušek velmi hodilo. Myslím, že to je hlavní a nejdůležitější pilíř pro jakoukoliv práci se psem, který se nesmí v žádném případě zanedbat. Ve volném čase se jinak věnujeme hlavně agility, ve kterém máme již řadu úspěchů a obě ho milujeme.“

4) Přináší Vám tato činnost nějaký užitek nebo osobní přínos a jak Vás canisterapie ovlivnila?

Lucie: „Vždy jsem chtěla nějak pomáhat lidem, kteří mou pomoc potřebují, a s pořízením pejska jsem najednou měla tu možnost, kterou jsem hledala. Obě nás canisterapie velmi baví a naplňuje. To je asi ta největší motivace a zároveň přínos, který z této činnosti mám. Myslím si, že mě canisterapie formuje. V dobrém slova smyslu samozřejmě. Mám pocit, že díky osudům, které mám možnost vidět, si více vážím svého zdraví a celkově svého života. Pozoruji změny i ve vztahu se svým psem. Připadá mi, že jsme se od doby, kdy jsme začali canisterapii provozovat ještě více sblížili.“

5) Cítíte se za svojí snahu dostatečně oceněná a máte podporu rodiny?

Lucie: „Myslím, že jsem dostatečně oceněná. Největší satisfakcí pro mne je, když odcházím z canisterapie a vidím „za sebou“ to množství radosti, kterou jsme předali dál. To je pro mne ta největší odměna. Já mám to štěstí, že mám u své rodiny i přátel obrovskou podporu. Všichni vidí, jak mne tato činnost naplňuje a dělá mne šťastnou, takže mi pomáhají a myslím, že si v tomto směru nemůžu na nic stěžovat.“

6) Je něco, co byste chtěla na své práci v rámci canisterapie vylepšit?

Lucie: „Neustále se na sobě snažím pracovat a dál se vzdělávat. Víím, že mám v této oblasti ještě určité mezery, takže to je určitě to, co bych na své práci chtěla vylepšit.“

7) Dala by se podle Vás zvýšit informovanost v oblasti canisterapie pomocí zapojení na 1. stupni ZŠ (případně jak)?

Lucie: „Ve využití canisterapie na 1. stupni ZŠ vidím určitě velký potenciál. Děti by se měly naučit jak jednat se psy, aby nedocházelo k různým tragédiím a nedorozuměním. Jako formu bych volila přednášku nebo besedu. Vhodné je myslím také zapojení psa přímo do výuky, kde může děti motivovat a pomáhat jim plnit různé úkoly. Celkově si myslím, že tento směr má obrovský potenciál.“